

UWV Rapportage meldingen en fraudefenomenen 2020

Inhoudsopgave

Inleiding	2
1 Gevolgen van de coronacrisis voor handhaving	3
2 Meldingen over regelovertreding	5
2.1 Externe meldingen	5
2.1.1 Herkomst externe meldingen	5
2.1.2 Aanpakwaardige en onderzochte externe meldingen	6
2.1.3 Beslissingen externe meldingen	7
2.1.4 Aard overtreding externe meldingen	8
2.2 Interne meldingen	8
2.2.1 Aanpakwaardige en onderzochte interne meldingen	9
2.2.2 Beslissingen interne meldingen	9
2.2.3 Aard overtreding interne meldingen	10
2.3 Zelf gegenereerde meldingen (data-analyse)	10
2.3.1 Beslissingen zelfgegenereerde meldingen	11
2.3.2 Aard overtreding zelfgegenereerde meldingen	11
3 Themaonderzoeken	13
3.1 Nieuw gestarte themaonderzoeken in 2020	13
3.1.1 Domein administratieve fouten	13
3.1.2 Domein Inkomen	15
3.1.3 Domein verblijf en beschikbaarheid	16
3.2 Themaonderzoeken met aanvang vóór 2020	16
3.2.1 Domein administratieve fouten	16
3.2.2 Domein Inkomen	18
3.2.3 Domein verblijf en beschikbaarheid	19
4 Noodmaatregelen nav Corona-pandemie	22
4.1 Tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging voor Werkgelegenheid (NOW)	22
4.2 Tijdelijke Overbruggingsregeling voor Flexibele Arbeidskrachten (TOFA)	23
5 Samenwerking met andere partijen	24
5.1 Regionaal Informatie- en Expertise Centrum (RIEC)	24
5.2 Landelijke Stuurgroep Interventieteams (LSI)	24
5.3 Overige activiteiten met samenwerkingspartners	26
5.3.1 Inspectieondersteuning & Informatiehuishouding (I&I, voorheen AMU)	26
5.3.2 Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA)	26
5.3.3 Informatie Knooppunt Zorgfraude (IKZ)	26
5.3.4 Sociale Verzekeringsbank	26
6 Internationaal	27
6.1 Onderzoek door het Interventieteam Buitenland (ITB)	27
6.2 Onderzoek door het Internationaal Bureau Fraude-informatie	27
Begrippenlijst	29

Inleiding

Voor u ligt de rapportage meldingen en fraudefenomenen 2020. Dit is een jaarlijks terugkerende rapportage waarin we u informeren over de geconstateerde meldingen en fenomenen uit themaonderzoek. De rapportage is een verdieping van het UWV Jaarverslag 2020.

Het werkaanbod van de directie Handhaving liep eind 2019 dermate op dat het noodzakelijk was om scherpe keuzes te maken. Deze keuzes zijn samen met het Ministerie van SZW gemaakt. De gemaakte afspraken zouden de directie Handhaving in staat stellen om vanaf 2021 het totale werkaanbod te kunnen verwerken. Op het moment dat deze afspraken werden gemaakt kon nog niet worden voorzien dat een crisis van uitzonderlijke omvang ons land zou raken. Samen met SZW heeft UWV gezorgd voor een snelle totstandkoming van de tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging voor Werkgelegenheid (NOW) en de tijdelijke Overbruggingsregeling voor Flexibele Arbeidskrachten (TOFA). Ook is prioriteit gegeven aan het tijdig verwerken van de verhoogde instroom WW-aanvragen. Deze ingrijpende beslissingen hadden direct impact op de geplande handhavingsactiviteiten voor het jaar 2020,, zo nam bijvoorbeeld de hoeveelheid interne meldingen dermate af dat prioritering van meldingen niet meer nodig was en heeft de coronacrisis impact op de wijze waarop wij ons werk kunnen uitvoeren. In hoofdstuk 1 van deze rapportage wordt stilgestaan bij de impact van de coronacrisis op het werk van de directie Handhaving.

UWV groeit toe naar een organisatie waar risicobeleid en risicomanagement een integraal onderdeel is van de besturing, inrichting en werkprocessen. Voor wat betreft handhaven betekent deze koers dat we meer invulling geven aan de risicogerichte handhavingsstrategie. Om dat UWV-breed te organiseren implementeren we een consequente risicomanagementcyclus; het identificeren van risico's, het kiezen van de juiste beheersmaatregelen, het monitoren van de voortgang op de implementatie van de beheersmaatregelen en het effect daarvan. De eerste fase van de risicomanagementcyclus, het identificeren van risico's, heeft in 2020 vorm gekregen door verder te gaan met de inventarisatie van de misbruikrisico's zoals dat in 2019 voor de WW is gebeurd. In 2020 zijn de misbruikrisico's voor de Ziektewet en de WIA op dezelfde wijze geïnventariseerd. Voor de misbruikrisico's in de WW zijn, samen met het Ministerie van SZW, de risico's gewaardeerd en geprioriteerd. Eind 2020 was deze waardering nagenoeg gereed, zodat in 2021 de juiste beheersmaatregel kunnen worden gekozen. Deze worden meegenomen in het Meerjarenplan Handhaven 2023-2026.

De signaleringsbrief komt voort uit de WW fraude met arbeidsmigranten van 2018. Hierdoor kwam er extra aandacht voor handhaving. UWV heeft verschillende gerichte maatregelen genomen om de risico's op dit gebied te mitigeren. Handhaven (in brede zin) heeft doorlopend onze aandacht, dit is een regulier onderdeel van ons beleid en is ook een regulier onderdeel van de rapportages in de Planning- en Controlcyclus. Het is niet logisch om om extra te rapporteren op één onderdeel van ons reguliere beleid.

Daarnaast sluit de wijze waarop nu de rapportage wordt opgesteld, niet goed aan bij de risicogerichte aanpak die UWV voor ogen heeft. Met de risicogestuurde handhavingsaanpak richten we ons primair op de risico's met de grootste maatschappelijke impact, omdat die het draagvlak voor het sociale zekerheidsstelsel in gevaar brengen. Dit zijn risico's die het vertrouwen van burgers in 'de overheid' aantasten. Dat is het geval als de (financiële) schade groot is of als blijkt dat de middelen (in de dienstverlening) en controles (nog) niet toereikend zijn om misbruik en oneigenlijk gebruik effectief aan te pakken. De focus verschuift daarmee van een meldinggerichte aanpak, naar een aanpak waarbij we op basis van een rangschikking van risico's de inzet bepalen en gericht op die risicogerichte inzet resultaten ophalen en verslag doen. Dit vraagt een andere wijze van rapporteren dan de manier waarop de signaleringsbrief, met als bijlage de rapportage meldingen en fraudefenomenen, nu is opgezet.

In de aanloop naar het Meerjarenplan Handhaven en een nieuwe handhavingskoers SZW bezinnen we ons op een passende verantwoordingslijn op het gebied van handhaven en toezicht. Het doel van UWV hierbij is om aan te sluiten bij reguliere Planning en Control cyclus en extra rapportagemomenten te vermijden.

Ondanks alle inspanningen op het gebied van handhaven zullen er altijd regelovertredingen ongezien blijven. De wijze waarop regels worden (gepoogd te) overtreden verandert continu. Er moeten dus steeds weer keuzes worden gemaakt op welke misbruikrisico's de capaciteit wordt ingezet. In deze rapportage leest u wat het resultaat is van de keuzes die voor 2020 zijn gemaakt.

1 Gevolgen van de coronacrisis voor handhaving

De coronacrisis heeft grote gevolgen voor UWV. De beleidslijn van het kabinet is vanaf het begin gericht op steun voor ondernemers en burgers, zodat we als maatschappij samen de gevolgen van de crisis dragen. De focus van UWV lag daarom op het verstrekken van uitkeringen, inclusief het uitvoeren van het pakket aan noodmaatregelen. Dit heeft ook impact gehad op het werk van de directie Handhaving. In algemene zin kan worden gesteld dat het handhavingsbereik van UWV tijdens de coronacrisis kleiner is vanwege beperkingen in onderzoeksmethoden en een terugloop in het aantal meldingen. Dit is geen structurele situatie. Dit hoofdstuk gaat enkel over de gevolgen van de coronacrisis voor het werk van de directie Handhaving. Dit geeft tevens een nadere duiding aan een groot deel van de verschillen in cijfers in de rest van deze rapportage.

Pré-corona

Eind 2019 leek 2020 een jaar te worden waarin de directie Handhaving scherpe keuzes moest maken om uiteindelijk in 2021 met voldoende capaciteit het werk aan te kunnen. Het beeld was dat er dan net genoeg medewerkers beschikbaar zouden zijn om de meldingen op te pakken en om fraudefenomenen te kunnen onderzoeken. Door de handhavingsaliertheid en meldingsbereidheid nog verder te verhogen was het de verwachting dat het aantal interne meldingen verder zou stijgen. Daarom heeft UWV, na een zorgvuldige afweging en in afstemming met SZW, de werkzaamheden van de directie Handhaving voor 2020 geprioriteerd (zowel voor wat betreft de meldingen als welke themaonderzoeken in 2020 zouden worden uitgevoerd). Er was niet voldoende beschikbare capaciteit voor het totale werkaanbod, waardoor het nodig was om scherpe keuzes te maken. De directie Handhaving was met deze keuzes in staat vanaf 2021 het totale werkaanbod te kunnen verwerken. Het handhavingsbewustzijn en de meldingsbereidheid zijn binnen UWV toegenomen. Dat maakte het pijnlijk om juist toen meldingen te prioriteren. Op het moment dat deze afspraken werden gemaakt kon nog niet worden voorzien dat een crisis van uitzonderlijke omvang ons land zou raken.

Coronatijdperk

De directie Handhaving ziet de effecten van de coronacrisis op drie manieren terug in het werk; in beperking van onderzoeksmethoden, in de terugloop van het aantal meldingen van regelovertreding en in de aanpassing van opleidingen van nieuwe medewerkers.

Beperking in onderzoeksmogelijkheden

Sinds 12 maart 2020 heeft Nederland maatregelen getroffen om de verspreiding van het coronavirus te vertragen. Fysiek contact is tot het noodzakelijk minimum beperkt. Op diverse momenten in een handhavingsonderzoek is echter face-to-face klantcontact nodig.

In de eerste periode waren de UWV-kantoren helemaal gesloten. Het spreken van cliënten op kantoor was daardoor niet mogelijk. Ook zijn in die periode geen controlebezoeken afgelegd. Dit betekent dat onderzoeken waar veldonderzoek vereist is, een langere doorlooptijd kenden.

Sinds eind maart 2020 wordt binnen UWV waar mogelijk gewerkt met telefonische gesprekken met de cliënt en eventuele andere betrokkenen. Deze gesprekken zijn echter niet altijd een volwaardig alternatief voor het noodzakelijke persoonlijk contact met de cliënt. Dit raakt vooral de werkzaamheden van de thema-onderzoekers en inspecteurs en de strafrechtelijke onderzoeken. Zo zijn bijvoorbeeld huisbezoeken (ook in het buitenland) niet mogelijk, het aantal onderzoeken bij werkgevers geminimaliseerd en waarnemingen minder effectief. Veldonderzoek kan dus maar beperkt plaatsvinden.

Wel zijn sinds juni 2020 de spreekkamers op de kantoren corona-proof ingericht. Hierdoor kunnen noodzakelijke gesprekken op kantoor weer plaatsvinden, zij het nog beperkt mede om klantbewegingen zoveel mogelijk te voorkomen. Face-to-face gesprekken kunnen in het onderzoeksbelang nodig zijn, bijvoorbeeld bij confrontatiegesprekken. Dit is telefonisch niet goed mogelijk omdat je dan een deel van de reactie van de cliënt mist. Videobellen is hierbij ook geen goed alternatief gebleken, omdat dit risico's met betrekking tot de veiligheid van de medewerkers en AVG met zich meebrengt. Je kan dan immers niet zien of bijvoorbeeld een toezichthouder wordt gefotografeerd. Nog steeds zijn veel mensen terughoudend met het aangaan van face-to-face gesprekken. Dit geldt zowel voor cliënten, als getuigen, bedrijven en andere betrokkenen bij onderzoeken, maar ook voor onze eigen medewerkers. Zo hebben bijvoorbeeld cliënten angst om naar een locatie te komen, willen bijvoorbeeld boekhouders geen medewerkers van UWV ontvangen en vinden behoorlijk wat medewerkers het spannend om deze gesprekken aan te gaan. Ook worden geregeld afspraken alsnog afgezegd, bijvoorbeeld vanwege verkoudheidsklachten en is het aantal 'no-shows' hoger dan gebruikelijk.

De interne meldingen van medewerkers van UWV hebben veelal betrekking op administratieve regelovertreding. Na het bureauonderzoek van de handhavingsdeskundige is bij zo'n 5% van de meldingen nog veldonderzoek door een inspecteur nodig. Voor de WW ligt dit percentage hoger (20%). De beperking van onderzoeksmethoden speelt voor de interne meldingen dus een relatief kleine rol. Het merendeel van de interne meldingen kan dus worden onderzocht en afgerond.

Het percentage veldonderzoek ligt bij externe meldingen aanzienlijk hoger. In zo'n 95% van de onderzoekswaardige meldingen wordt het bureauonderzoek van de handhavingsdeskundige aangevuld met een veldonderzoek door de inspecteur. Het gaat dan bijvoorbeeld om een confrontatiegesprek, een waarneming ter plaatse of een huisbezoek. Ook onderzoeken bij een werkgever zijn wegens bedrijfssluiting, de afwezigheid van personeel of het niet coronaproof zijn, niet meer altijd mogelijk. Deze onderzoeksmethoden kunnen niet zomaar worden vervangen door telefoongesprekken. Het gevolg is dat de doorlooptijd toeneemt met daarbij de negatieve consequenties rondom eventuele bewijslast en nadelige gevolgen voor de cliënt. Met name complexe zaken zoals onderzoek naar zwart werken en verblijf buitenland ondervinden hinder van de beperking in onderzoeksmogelijkheden.

Terugloop van aantal meldingen van regelovertreding

Aan het begin van de coronacrisis zijn maatregelen getroffen om de uitkeringsverstrekking te continueren en de nieuwe regelingen (Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid (NOW) en Tijdelijke Overbruggingsregeling voor Flexibele Arbeidskrachten (TOFA)) uit te voeren. Deze maatregelen hielpen UWV om capaciteit vrij te maken. In de Stand van de Uitvoering van juni 2020 is dit aan de Tweede Kamer gecommuniceerd. In de Stand van de Uitvoering van december 2020 is aangegeven dat is besloten om alle eerder genomen maatregelen per 15 januari 2021 te beëindigen. Hierop is één uitzondering gemaakt (de maatregel 'geen correctie verschil IKO en Polis' loopt nog door), maar deze heeft geen effect op het werk van de directie Handhaving.

Als gevolg van de genomen maatregelen om capaciteit vrij te maken is het aantal interne meldingen sinds half maart 2020 gedaald. Zo hoefde de divisie Uitkeren tijdelijk geen meldingen aan de directie Handhaving meer te doen als sprake was van een niet (tijdige) vakantiemelding (WW) of een te late hersteld melding (ZW). Door deze maatregelen nam de instroom van interne meldingen af. Dit terwijl de fraudealertheid onder medewerkers in 2019 juist steeg. Daarnaast gingen mensen door Corona minder op vakantie en ligt het werk in bepaalde bedrijfstakken (nagenoeg) stil. De daling van het aantal interne meldingen bood ruimte om de werkvoorraad op te pakken. Het aantal interne meldingen is na de zomer weer toegenomen. Aan het eind van 2020 lagen deze ongeveer op het niveau van voor de coronacrisis. Op totaalniveau ligt de instroom interne meldingen nog wel lager. Dit wordt voor een groot deel verklaard door een nieuwe werkwijze binnen de arbeidsongeschiktheidswetten (zie paragraaf 2.2.).

Daarnaast is vanuit cliënt- en uitvoeringsperspectief besloten om de controlegesprekken van het Klant Contact Centrum (KCC) tijdelijk stop te zetten. Deze gesprekken zijn bedoeld om de controlebeleving te verhogen. In het begin van de coronacrisis is ervoor gekozen de cliënten niet onnodig te belasten. Sinds augustus 2020 zijn de telefonische controles weer hervat.

Het aantal externe meldingen is aan het begin van de coronacrisis tijdelijk wat gedaald, maar is al snel weer op het normale aantal gekomen. De beperkingen in onderzoeksmethoden spelen echter een grote rol voor de externe meldingen.

Aanpassing van opleiding van nieuwe medewerkers

In 2019 en begin 2020 heeft de directie Handhaving veel nieuwe medewerkers aangenomen. Dit waren fraudeonderzoekers en handhavingsdeskundigen.

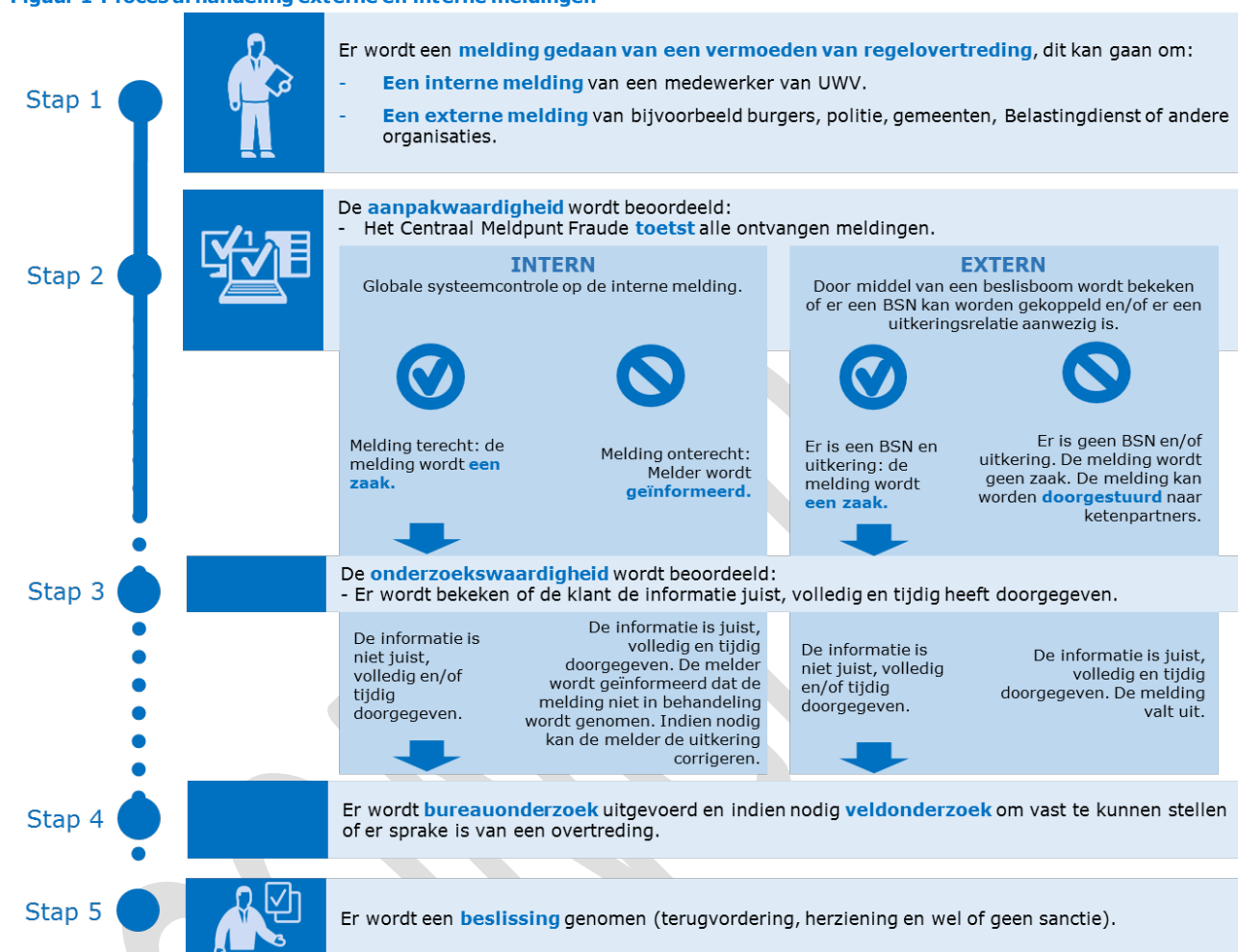
De fraude-onderzoekers hadden hun opleiding voordat de coronacrisis uitbrak al (nagenoeg) afgerond. Zij hebben in hun opleiding daardoor geen hinder ondervonden van beperkende maatregelen. Wel hebben zij, net als de inspecteurs en themaonderzoekers hinder ondervonden van de twee punten zoals hiervoor beschreven.

De 40 fte nieuwe handhavingsdeskundigen zijn in januari en februari 2020 bij de directie Handhaving in dienst gekomen. Hun opleidingstraject was dus nog maar net gestart toen de coronacrisis uitbrak. Voor de coronacrisis werd deze opleiding fysiek op kantoor gegeven. Sinds de coronacrisis is dit omgezet in een digitale werkwijze. Dit brengt beperkingen met zich mee. De nieuwe medewerkers missen in hun opleiding het fysieke contact met de collega's en hun mentoren. Ook missen zij de gesprekken over casuïstiek die normaal gesproken op de werkvloer plaatsvinden en waardoor ervaringen makkelijker worden gedeeld. Digitaal ontmoeten blijkt dit niet geheel te kunnen ondervangen. Hierdoor wordt minder snel en effectief geleerd. Sinds eind 2020 zijn de nieuwe medewerkers in staat om meer zelfstandig zaken op te pakken (de oorspronkelijke planning was september 2020). Dit had effect op de hoeveelheid werk die de (nieuwe en ervaren) handhavingsdeskundigen als groep konden oppakken. Als de nieuwe medewerkers eerder klaar waren geweest met hun opleiding hadden dus meer meldingen kunnen worden opgepakt.

2 Meldingen over regelovertreding

Binnen UWV wordt onderscheid gemaakt tussen externe en interne meldingen en meldingen die zelf gegenereerd worden. Alle externe en interne meldingen over het vermoeden van regelovertreding komen bij UWV binnen op een centraal punt. Dit punt is het Centraal Meldpunt Fraude (CMF), dat onderdeel is van de directie Handhaving van UWV. In de rapportage van 2018 is uitgebreid beschreven op welke wijze de meldingen binnen UWV worden afgehandeld.

Figuur 1 Proces afhandeling externe en interne meldingen

Paragraaf 2.1 gaat in op de externe meldingen. In paragraaf 2.2 wordt ingegaan op de interne meldingen. De meldingen die zelf gegenereerd worden binnen UWV komen vooral voort uit data-analyse. In paragraaf 2.3 wordt dit beschreven.

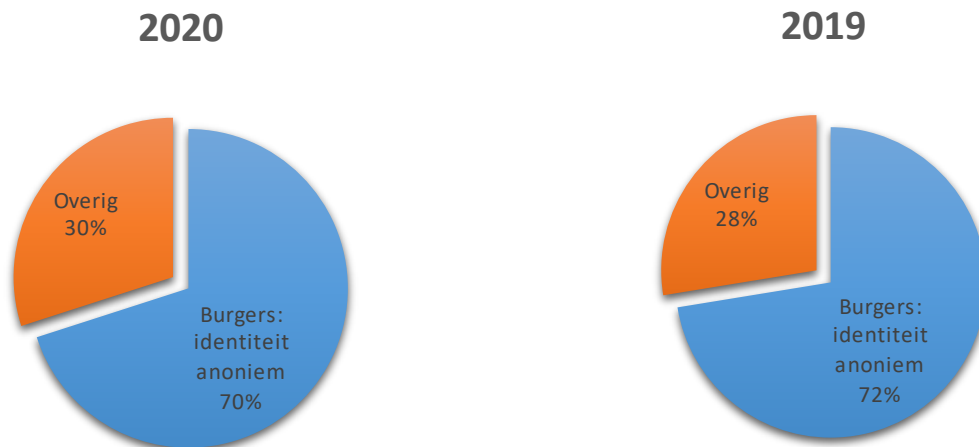
2.1 Externe meldingen

Een externe melding is een melding naar aanleiding van een vermoeden van regelovertreding door burgers, politie, gemeenten, Belastingdienst, Misdaad Anoniem, IND of andere externe organisaties. Externe meldingen kunnen via het meldingenformulier op de website, telefonisch of schriftelijk (brief of e-mail) bij UWV worden ingediend. Dit kan zowel anoniem als niet-anoniem. UWV neemt alle externe meldingen in behandeling.

2.1.1 Herkomst externe meldingen

In 2020 is 70% van het aantal externe meldingen afkomstig van anonieme burgers. De overige meldingen (30%) zijn afkomstig van burgers die niet-anoniem melden, werkgevers, Belastingdienst, politie en justitie, DWI/sociale diensten of anders. In 2020 is de verhouding tussen anonieme meldingen en meldingen waar burgers hun contactgegevens doorgeven op het meldingformulier nagenoeg gelijk aan 2019.

Figuur 2¹ herkomst externe meldingen

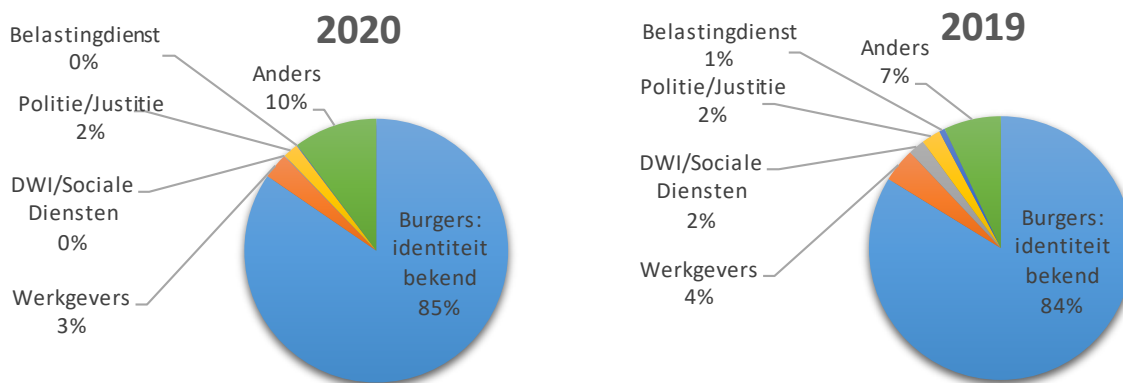

In onderstaand diagram (figuur 3) is de categorie 'Overig' gespecificeerd. Daarin zien we geen grote wijzigingen in de herkomst van de externe meldingen ten opzichte van 2019.

Het aantal meldingen dat vanuit DWI/Sociale Diensten en de Belastingdienst is ontvangen is afgelopen jaar gedaald. In onderstaande figuur is dit af te lezen als 0%. Dit heeft te maken met de afronding in hele cijfers. Er zijn van beide partijen wel enkele meldingen ontvangen. Het is aannemelijk dat de daling te wijten is aan de coronacrisis.

Vanuit de politie zijn de meldingen teruggelopen als gevolg van het feit dat sommige politie-eenheden zich op het standpunt stellen dat levering naar UWV in strijd is met privacy beginselen.

Figuur 3² herkomst externe meldingen categorie overig

2.1.2 Aanpakwaardige en onderzochte externe meldingen

Het Centraal Meldpunt Fraude binnen de directie Handhaving (CMF) toetst alle ontvangen externe meldingen met behulp van een digitale beslisboom. Op basis van de beslisboom wordt beoordeeld of de melding door UWV onderzocht kan worden en aanpakwaardig is. Om de aanpakwaardigheid te beoordelen wordt drie maanden teruggekeken, vanaf de datum van de fraudemelding. Een melding is niet aanpakwaardig als bijvoorbeeld geen burgerservicenummer aan een melding kan worden gekoppeld, of wanneer er geen uitkering door UWV is verstrekt. Meldingen die gaan over een persoon of bedrijf die geen uitkering van UWV ontvangt, maar wel van waarde kunnen zijn voor ketenpartners, worden doorgestuurd.

In 2020 heeft het CMF 8.428 aanpakwaardige externe meldingen (tabel 1) ontvangen. Het aantal aanpakwaardige externe meldingen is in 2020 met 8.428 meldingen 6% lager dan in 2019. Als gevolg van de coronamaatregelen lag het economisch leven langere tijd grotendeels stil, wat vooral in de eerste maanden van de coronacrisis effect had op het aantal ontvangen externe meldingen. Vanaf de zomer lag dit aantal weer op het niveau van voor de coronacrisis.

In vergelijking met 2019 is in de externe meldingen van 2020 een daling te zien in de WAO/WIA/WAZ en de Wajong, waar de overige wetten een lichte stijging laten zien. De reden van de specifieke dalingen is niet bekend. Het aantal meldingen over TW/combi is bijna verdubbeld. Daarmee lijkt de daling die vorig jaar in deze meldingen te zien was niet structureel (2018: 602 meldingen).

¹ Bron: het systeem van de Directie Handhaving, Phoenix (peildatum 1-1-2021)

² Bron: het systeem van de Directie Handhaving, Phoenix (peildatum 1-1-2021)

Tabel 1³ Aantal ontvangen aanpakwaardige externe meldingen

	2020	2019
Ziektewet/ WAZO	1.487	1.462
WAO / WIA/ WAZ	3.982	4.575
Wajong	1.350	1.608
WW	1.117	1.091
TW/combi	492	256
Totaal	8.428	8.992

Na de eerste beoordeling door het CMF worden de aanpakwaardige meldingen aangeboden voor verder onderzoek. Hiervoor wordt de onderzoekswaardigheid van de zaak beoordeeld. Zaken zijn niet onderzoekswaardig als blijkt dat de cliënt de informatie juist, volledig en tijdig heeft doorgegeven. Als dat niet het geval is, wordt met bureauonderzoek beoordeeld of aanvullend inhoudelijk veldonderzoek nodig is.

Er zijn 3.289 zaken (tabel 2) verder het proces zijn ingestroomd voor inhoudelijk onderzoek. In 2020 zijn meer zaken doorgezet voor inhoudelijk onderzoek ten opzichte van 2019 (3.289 vs 3.131). Deze toename is zichtbaar bij nagenoeg alle wetten. Dit heeft mede te maken met het oppakken van de werkvoorraden waardoor meer meldingen zijn doorgestroomd. Daar waar het in tabel 1 alleen gaat om meldingen die in 2020 zijn ontvangen, zitten in tabel 2 ook meldingen die voor 2020 zijn ontvangen, maar pas in 2020 zijn onderzocht.

De meestal meldingen vallen uit binnen de WIA en Ziektewet. De voornaamste redenen voor het uitvallen van externe meldingen in 2020 is het aanwezig zijn van meerdere meldingen over één cliënt (deze worden wel opgepakt, maar niet dubbel geteld), informatie uit de melding die reeds bekend is binnen UWV, meldingen die onvoldoende concreet/controleerbaar zijn en niet gespecificeerde andere redenen. Ten opzichte van 2019 zijn hierin geen noemenswaardige verschuivingen te zien.

Tabel 2⁴ Onderzochte zaken (externe meldingen) *

	2020 Doorgezet voor verder onderzoek	2019 Doorgezet voor verder onderzoek
Ziektewet/ WAZO	422	366
WAO / WIA/ WAZ	1.586	1.631
Wajong	579	602
WW	471	388
TW/combi	231	145
Totaal	3.289	3.131

* Met een zaak wordt hier bedoeld de onderzoekwaardige meldingen.

2.1.3 Beslissingen externe meldingen

Het onderzoek wordt afgesloten met een beslissing. Wanneer er wel sprake is van een overtreding van de inlichtingenplicht kan UWV, afhankelijk van het type overtreding, een boete of een waarschuwing opleggen. De persoonlijke en financiële omstandigheden van de uitkeringsgerechtigde wegen mee in het opleggen en de zwaarte van de sanctie. Bij constatering van een overtreding van de inlichtingenplicht wordt het teveel betaalde uitkeringsbedrag teruggevorderd. Indien de overtreding valt onder de Aanwijzing sociale zekerheidsfraude maakt UWV procesverbaal op.

In 2020 heeft UWV als gevolg van de coronacrisis door de beperkende maatregelen minder onderzoeken kunnen uitvoeren, wat tot uiting komt in een dalend aantal afdoeningen. Beperkte mogelijkheden voor controle door handhavingsdeskundigen en inspecteurs voor het doen van waarnemingen en face-to-face contact met cliënten leidden tot het niet kunnen afhandelen van zaken. De meldingen worden weer opgepakt wanneer de mogelijkheden hier weer voor zijn.

Tabel 3⁵ Beslissingen onderzoek (externe meldingen) *

	2020 Sanctie opgelegd	2020 Geen sanctie opgelegd	2019 Sanctie opgelegd	2019 Geen sanctie opgelegd
Ziektewet/ WAZO	134	13	119	20
WAO / WIA/ WAZ	523	89	648	88
Wajong	179	93	208	89
WW	216	22	262	11
TW/combi	88	23	117	36
Totaal	1.140	240	1.354	244

³ Bron: het systeem van de Directie Handhaving, Phoenix (peildatum 1-1-2021).

⁴ Bron: het systeem van de Directie Handhaving, Phoenix (peildatum 1-1-2021).

⁵ Bron: kwantitatieve bijlage UWV jaarverslag 2020

2.1.4 Aard overtreding externe meldingen

Zoals in de tabel hieronder weergegeven is de aard van de overtredingen, gemeld door externe partijen in 2020 net als in 2019 vaak het verzwijgen van zwart werken, gevolgd door het verzwijgen van wit werken. Net als vorig jaar betreft dit rond 70% van het totaal aantal externe meldingen.

Tabel 4⁶ aard van de overtreding (externe meldingen)

	WAO-WIA-WAZ	ZW	WW	WAJONG	TW	Totaal
Verzwegen wit werken	20%	32%	23%	25%	9%	22%
Verzwegen zwart werken	52%	43%	39%	50%	49%	48%
Verzwijgen inkomsten partner *	1%	1%	1%	2%	2%	1%
Verzwijgen overige inkomsten	12%	10%	8%	11%	20%	12%
Fingeren verzekerde status	0%	1%	0%	0%	0%	0%
Verzwijgen van hechtenis	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Onjuiste opgave samenlevingsvorm *	5%	1%	4%	6%	13%	5%
Onjuiste informatie verstrekt mbt sollicitatie activiteiten	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Te late herstel melding	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Niet doorgeven van vakantie	6%	9%	12%	3%	3%	7%
Verblijf buitenland anders dan vakantie	4%	3%	13%	3%	4%	5%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%

* Verzwijgen inkomsten partner en Onjuiste opgave samenlevingsvorm hebben alleen betrekking op de TW. Daar waar een percentage genoemd staat bij een andere wet betreft dit de moederwet in samenloop met TW.

2.2 Interne meldingen

Een substantieel deel van de handhavingsactiviteiten speelt zich af binnen de uitvoering van de primaire processen van UWV. Als poortwachter bewaakt UWV de rechtmatige toegang tot de uitkering. Maar ook na de poort vinden controles plaats. Bij een vermoeden van regelovertreding kunnen medewerkers van UWV een melding doen bij het CMF.

In september 2020 zijn in ieder district handhavingsconsulenten aangesteld. De handhavingsconsulenten maken Handhaving meer zichtbaar in de districten en hebben een belangrijke taak in het vergroten van het fraudebewustzijn binnen UWV. Hun taken bestaan onder andere uit praktische advisering en actieve ondersteuning. Bijvoorbeeld door het geven van workshops, waarin onderwerpen aan bod komen zoals het voorkomen van misbruik en oneigenlijk gebruik en aansluiting bij leercirkels. En door het bieden van hulp bij het doen van interne meldingen, zodat er zo min mogelijk onterechte meldingen worden gedaan, de kwaliteit van de meldingen stijgt en de directie Handhaving de beschikbare capaciteit effectiever kan inzetten.

In 2020 zien we een aanzienlijke afname van interne meldingen. In 2019 werden nog 19.701 interne meldingen ontvangen, in 2020 waren dit er 12.639, een daling van 36%. Hier zijn drie redenen voor aan te wijzen.

De focus lag als gevolg van de coronacrisis op het verstrekken van uitkeringen, inclusief het uitvoeren van de noodmaatregelen. Om de uitvoering minder te belasten hoefden bepaalde vermoedens van regelovertreding tijdelijk niet meer te worden gemeld (zoals te late ziek- en herstelmeldingen en te late vakantiemeldingen). Sinds augustus worden te late ziek- en herstelmeldingen en te late vakantiemeldingen weer gemeld.

Naast de focus op het verstrekken van uitkeringen is in maart 2020 een nieuwe werkwijze binnen de arbeidsongeschiktheidswetten gestart. UWV (Uitkeren) ontvangt een signaal vanuit de polisadministratie wanneer een cliënt inkomsten heeft in een bepaalde maand, waarna de hoogte van de uitkering wordt aangepast. Nu UWV vanuit de polisadministratie deze informatie ontvangt bestaat er niet langer een inlichtingenplicht voor dit SV-loon. In praktijk betekent dit dat de cliënt niet langer verplicht is deze inkomsten te melden bij UWV. Omdat het melden van inkomsten niet langer onder de inlichtingenplicht valt, vervallen de handhavingswerkzaamheden voor de directie Handhaving. De instroom van interne meldingen neemt hierdoor af. Op jaarbasis betreft dit ongeveer 4.000 meldingen. Deze werkwijze geldt nog niet voor de ziekwet.

Uitkeren ontvangt uit een systeemkoppeling, als controle op de doorgifte van inkomsten door de cliënt, signalen over nieuwe arbeidsverhoudingen voor cliënten met een Ziektewetuitkering. Als na beoordeling blijkt dat de cliënt deze inkomsten niet had doorgegeven deed Uitkeren een interne melding aan Handhaving. Vanwege wijzigingen in de loonaangifteketen en vervolgens vanuit prioriteitsstelling als gevolg van corona worden deze signalen vanaf begin 2020 niet meer doorgezet naar de directie Handhaving. Voordat de signalering weer wordt opgepakt bekijkt UWV of de voornoemde werkwijze ook voor de Ziektewet kan gelden en daarmee de inlichtingenplicht voor de cliënten met een Ziektewetuitkering op dit onderdeel vervalt.

⁶ Bron: kwantitatieve bijlage UWV jaarverslag 2020

2.2.1 Aanpakwaardige en onderzochte interne meldingen

Medewerkers van UWV kennen het burgerservicenummer van de cliënt, weten dat er sprake is van een uitkering van UWV en zijn op de hoogte van de rechten en plichten die voor uitkeringsgerechtigden gelden. Hierdoor is de kwaliteit van de interne meldingen hoger, en leiden deze vaker tot een sanctie in de vorm van een waarschuwing of een boete, dan externe meldingen.

In 2020 heeft het CMF 12.639 aanpakwaardige interne meldingen ontvangen.

Tabel 5⁷ Aantal ontvangen aanpakwaardige interne meldingen

	2020	2019
Ziektewet/WAZO	3.633	7.006
WAO / WIA/ WAZ	2.685	3.727
Wajong	1.912	3.653
WW	2.037	2.976
TW/combi	2.372	2.339
Totaal	12.639	19.701

In bovenstaande tabel is de daling van de meldingen zichtbaar. Een neveneffect van de daling van het aantal ontvangen interne meldingen in 2020 was de mogelijkheid de opgebouwde werkvoorraden interne meldingen af te handelen. De aanwezige capaciteit en de instroom van nieuwe medewerkers hebben ertoe geleid dat aan het einde van 2020 de werkvoorraad interne meldingen was afgenomen tot een minimale hoeveelheid van rond de 2.000 meldingen.

In 2020 zijn er 10.593 zaken verder het proces zijn ingestroomd voor inhoudelijk onderzoek. Ten opzichte van 2019 is naar verhouding 19% meer doorgestroomd naar inhoudelijk onderzoek. Deze toename is zichtbaar bij nagenoeg alle wetten. De invoering van het nieuwe interne fraudeformulier in 2019 lijkt te hebben bijgedragen aan de kwaliteit van de meldingen. Daarnaast zijn meer meldingen doorgestroomd vanwege het oppakken van de werkvoorraden. Daar waar het in tabel 5 alleen gaat om meldingen die in 2020 zijn ontvangen, zitten in tabel 6 ook meldingen die voor 2020 zijn ontvangen, maar pas in 2020 zijn onderzocht.

De meeste meldingen vallen uit binnen de WW en WIA. Voor de WW geldt dat dit meldingen betreft met een niet gespecificeerde andere redenen. Overigens is de uitval bij de WW voor wat betreft de reden 'bekend bij Uitkeren' gehalveerd ten opzichte van 2019. Voor de WIA geldt dat de voornaamste reden voor het uitvallen is dat informatie uit de melding reeds bekend is binnen UWV, of een niet gespecificeerde andere reden.

Tabel 6⁸ Onderzochte zaken (interne meldingen) *

	2020 Doorgezet voor verder onderzoek	2019 Doorgezet voor verder onderzoek
Ziektewet/WAZO	3.255	3.763
WAO / WIA/ WAZ	2.037	2.717
Wajong	1.817	2.948
WW	1.522	1.572
TW/combi	1.962	1.965
Totaal	10.593	12.965

* Met een zaak wordt hier bedoeld de onderzoekwaardige meldingen.

2.2.2 Beslissingen interne meldingen

Het onderzoek wordt afgesloten met een beslissing. Meer informatie hierover is te vinden in de toelichting bij paragraaf 2.1.3. Anders dan bij externe meldingen wordt de interne melder wel geïnformeerd of een overtreding is geconstateerd. Er zijn in 2020 in totaal 11% minder beslissingen geweest dan in 2019. Voor alle wetten waren er minder beslissingen, behalve voor de Ziektewet/WAZO dit komt doordat er in 2020 veel meldingen zijn afgehandeld die al in 2019 zijn binnengekomen.

Tabel 7⁹ Beslissingen onderzoek (interne meldingen)

	2020 Sanctie opgelegd	2020 Geen sanctie opgelegd	2019 Sanctie opgelegd	2019 Geen sanctie opgelegd
Ziektewet/WAZO	2.514	217	2.260	148
WAO / WIA/ WAZ	1.314	321	1.707	361
Wajong	926	728	1.098	1.064
WW	1.144	87	1.630	109
TW/combi	1.020	566	1.030	477
Totaal	6.918	1.919	7.725	2.159

⁷ Bron: het systeem van de Directie Handhaving, Phoenix (peildatum 1-1-2021).

⁸ Bron: het systeem van de Directie Handhaving, Phoenix (peildatum 1-1-2021).

⁹ Bron: kwantitatieve bijlage UWV jaarverslag 2020

2.2.3 Aard overtreding interne meldingen

Zoals de tabellen hieronder weergeven is de aard van de overtreding bij de interne meldingen in de meeste gevallen het verzwijgen van wit werken, gevolgd door het te laat melden van herstel na ziekte. In de verschillende sv-wetten zijn per wet andere verplichtingen en uitsluitingsgronden opgenomen. Dit verklaart de grote verschillen in percentages bij sommige typen overtreding. Ten opzichte van 2019 zijn geen grote verschillen waarneembaar in de aard van de overtredingen. Het in verband met de coronacrisis tijdelijk niet hoeven melden van te late herstelmelding bij de ZW is terug te zien in het percentage over 2020 (63% ten opzichte van 72% in 2019). In mindere mate geldt dit ook voor de te late vakantie meldingen bij de WW. Als wordt gekeken naar de datum waarop de melding is ontvangen is de impact van het tijdelijk niet melden van te late herstel- en vakantie meldingen goed zichtbaar. De percentages bevatten echter alle interne meldingen die in 2020 zijn afgerond. Dit betreft dus ook meldingen van voor corona (2019 en de eerste drie maanden van 2020) waardoor de afname in het percentage bij te laat hersteld- en vakantie meldingen veel minder tot uiting komt.

Tabel 8¹⁰ aard van de overtreding (interne meldingen)

	WAO-WIA-WAZ	ZW	WW	WAJONG	TW	Totaal
Verzwegen wit werken*	79%	36%	15%	89%	23%	48%
Verzwegen zwart werken	3%	0%	3%	1%	1%	1%
Verzwijgen inkomsten partner*	2%	0%	3%	2%	23%	5%
Verzwijgen overige inkomsten	4%	0%	2%	2%	3%	2%
Fingeren verzekerde status	0%	1%	1%	0%	0%	1%
Verzwijgen van hechtenis	0%	0%	0%	1%	0%	1%
Onjuiste opgave samenlevingsvorm*	8%	0%	3%	3%	49%	11%
Onjuiste informatie verstrekt m.b.t. sollicitatie activiteiten	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Te late herstelmelding	0%	63%	0%	0%	0%	20%
Niet doorgeven van vakantie	2%	0%	47%	1%	1%	7%
Verblijf buitenland anders dan vakantie	2%	0%	26%	1%	0%	4%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%

* Verzwijgen inkomsten partner en Onjuiste opgave samenlevingsvorm hebben alleen betrekking op de TW. Daar waar een percentage genoemd staat bij een andere wet betreft dit de moederwet in samenloop met TW.

2.3 Zelf gegenereerde meldingen (data-analyse)

Om effectief en meer datagedreven te kunnen handhaven maken we gebruik van risicoscans. Hieruit ontstaan zelf gegenereerde meldingen. Daar waar interne en externe meldingen reactief van aard zijn (de directie Handhaving ontvangt een melding en gaat hiermee aan de slag) zijn risicoscans proactief. Deze bieden de mogelijkheid om gericht te controleren. Zeker ook omdat verreweg de meeste cliënten zich aan de regels die bij een uitkering horen houden. We willen de cliënten niet onnodig belasten en onze capaciteit zo effectief mogelijk inzetten. We zetten data-analyse ook in om kennis te vergaren over fraudefenomenen waartegen we, samen met ketenpartners en het ministerie, in actie kunnen komen.

Om meer risico-gestuurd te werken heeft de directie Handhaving in de afgelopen jaren methoden ontwikkeld die gericht zijn op het in beeld brengen van mensen met een verhoogde kans op regelovertreding en die bijdragen aan het verhogen van de controlebeleving (risicoselecties). In het verleden werden aan de hand van de risicoselecties controles uitgevoerd. Ten behoeve van risico-gestuurd werken zijn we in september 2020 begonnen met het uitvoeren van willekeurige controles binnen de WW-populatie door de directie Handhaving. Deze controles hebben als doel meer inzicht te krijgen in het klantgedrag. Ook dragen ze bij aan het verhogen van de controlebeleving en voorlichting en bewustwording onder onze cliënten. Om deze reden worden in 2021 de controles uitgebreid naar andere cliëntgroepen dan de WW-populatie. Daarnaast hebben de controles in 2020 gezorgd voor extra werkaanbod voor de uitvoering van Handhaving.

Met risicoscans kijken we daarnaast naar kenmerken die mogelijk samenhangen met een hogere kans op regelovertrading. De uitkomsten hebben een bepaalde waarde over een specifiek risico. Dat een cliënt hoog scoort, wil echter niet zeggen dat er ook sprake is van regelovertrading. Om dat te beoordelen is altijd een inhoudelijk onderzoek door een medewerker nodig. De medewerker is ook degene die uiteindelijk bepaald of er sprake is van regelovertrading, en een eventuele sanctie oplegt. Een risicoscan doet dat niet.

Bij datagedreven werken staat zorgvuldigheid voorop. Dat betekent bijvoorbeeld dat we nooit bijzondere persoonskenmerken verwerken. Ook worden alle selecties vooraf op rechtmatigheid getoetst aan de geldende privacybeginselen, bijvoorbeeld door het uitvoeren van een Gegevensbeschermingseffectbeoordeling (GEB) en de toetsing hiervan door de Functionaris Gegevensbescherming.

¹⁰ Bron: kwantitatieve bijlage UWW jaarverslag 2020

In 2020 zijn we begonnen met de voorbereidingen voor de landelijke implementatie van risicogestuurd werken. Hierbij is gestart met de risicoscans die worden ontwikkeld als onderdeel van het maatregelenpakket naar aanleiding van de WW-fraude (zie paragraaf 3.2.3). We werken aan het generieke raamwerk voor risicoscans voor misbruik en oneigenlijk gebruik. Dit raamwerk zorgt onder andere voor traceerbaarheid van de geleverde signalen, kwaliteitsmonitoring en minimalisatie van de bewaarde gegevens. Bij het implementeren van nieuwe risicoscans met behulp van dit raamwerk houdt UWV rekening met nationale wet- en regelgeving en richtlijnen met betrekking tot algoritmes en aanpalende terreinen, opdat naast de doelmatigheid ook de rechtmatigheid van de risicoscans geborgd is. Onder andere de risicoscan Verblijf buitenland wordt daarin geïmplementeerd. Voor dit model is in het kader van de AVG eind 2020 de gegevensbeschermingseffectbeoordeling (GEB) goedgekeurd. De verwachting is dat dit model in 2021 in gebruik kan worden genomen binnen UWV.

Andere zelf gegenereerde meldingen zijn meldingen naar aanleiding van de TOZO en de NOW en telefonische controles. In 2020 zijn ongeveer 34.000 telefonische controles, uitgevoerd door het klantcontactcentrum (KCC). Het aantal wijkt af van de oorspronkelijk afgesproken 45.000 in verband met het tijdelijk stilleggen van de controles bij het begin van de coronacrisis, om cliënten niet verder te belasten. De telefonische controles worden verricht om de controlebeleving onder cliënten te verhogen. Dit genereert meldingen, met name wanneer cliënten niet mee willen werken aan het onderzoek. Er is een toename in cliënten (1 op de 5 cliënten) die aan KCC aangeven niet mee willen werken aan de belcontrole. De groeiende zorg door 'phishing' en andere (digitale) vormen van oplichting vertaalt zich in weerstand bij cliënten om privacygevoelige informatie te delen. Eén van de doelstellingen van de directie Handhaving is 'het sterker inzetten op preventie door toepassen van gedragswetenschappelijke inzichten'. Op basis van nieuwe inzichten kan worden geconcludeerd dat de telefonische controles in de huidige vorm geen bijdrage leveren aan deze doelstelling en zelfs contraproductief kunnen werken als het gaat om de nalevingsbereidheid van cliënten. Er wordt daarom in 2021 gewerkt aan een nieuwe werkwijze rondom deze belcontroles.

2.3.1 Beslissingen zelfgegenereerde meldingen

Zoals de tabel hieronder weergeeft is het aantal beslissingen op basis van zelfgegenereerde meldingen gedaald ten opzichte van 2019. Een belangrijke verklaring voor het lager aantal zelfgegenereerde meldingen, en daarmee ook het lager aantal beslissingen hierop, zijn de samenloopsignalen vanuit de Polisadministratie. Hierbij maakt UWV een vergelijking tussen de gegevens in de Polisadministratie en de eigen uitkeringsbestanden. Deze samenloopsignalen zijn medio 2019 vervallen¹¹. In 2020 zijn de laatste zaken afgehandeld. Hierdoor is het aantal zelfgegenereerde signalen flink afgenomen. Daarnaast zijn in 2019 veel signalen onderzocht in het kader van onderzoeken naar verblijf buitenland. In juni 2020 is dit (vanwege de beperkingen in onderzoeksmogelijkheden door de coronacrisis en daarna de afronding van de validatiefase van de risicoscan Verblijf buitenland (zie paragraaf 3.2.3)) nagenoeg stil komen te liggen, waardoor er veel minder van dit soort signalen zijn geregistreerd.

Tabel 9¹² Beslissingen onderzoek (zelf gegenereerde meldingen)

	2020 Sanctie opgelegd	2020 Geen sanctie opgelegd	2019 Sanctie opgelegd	2019 Geen sanctie opgelegd
Ziektewet / WAZO	6	1	854	43
WAO / WIA / WAZ	236	55	554	110
Wajong	83	86	427	404
WW	218	29	363	21
TW/combi	27	8	127	39
Totaal	570	179	2.325	617

2.3.2 Aard overtreding zelfgegenereerde meldingen

Zoals de tabel hieronder weergeeft is de aard van de overtreding bij zelfgegenereerde meldingen (net als in 2019) het vaakst 'verzwegen wit werken'. Het percentage is ten opzichte van vorig jaar wel gedaald (82% in 2019, 54% in 2020). Aanleiding voor deze daling is het vervallen van de samenloopsignalen zoals in de vorige paragraaf beschreven. Dit zijn namelijk signalen met als aard overtreding 'verzwegen wit werken'. Het percentage 'niet doorgeven van vakantie' is ten opzichte van 2019 gestegen (12% in 2019, 36% in 2020). In absolute aantallen is het aantal echter ongeveer gelijk.

¹¹ Zie UWV rapportage meldingen en fraudefenomenen 2019 onder paragraaf 1.3, daarin staat: *De invoering van het interne fraudeformulier (IFF) per 1 juli 2019, heeft invloed gehad op de registratie van de interne meldingen. Dit is met name het geval voor meldingen die gebaseerd zijn op signalen vanuit de Polisadministratie. Dit signaal geeft aan dat een cliënt inkomsten gedurende de uitkering ontvangt ('verzwegen wit werken'). Vóór de invoering van het IFF werden deze meldingen geregistreerd als zelf gegenereerde melding en sinds de invoering van het IFF worden deze meldingen voornamelijk als interne melding geregistreerd.*

¹² Bron: kwantitatieve bijlage UWV jaarverslag 2020

Tabel 10¹³ aard van de overtreding (zelf gegenereerde meldingen)

	WAO-WIA-WAZ	ZW	WW	WAJONG	TW	Totaal
Verzwegen wit werken*	64%	43%	9%	96%	74%	54%
Verzwegen zwart werken	5%	0%	2%	1%	0%	3%
Verzwijgen inkomsten partner*	2%	0%	0%	1%	17%	2%
Verzwijgen overige inkomsten	5%	0%	1%	0%	0%	2%
Fingeren verzekerde status	0%	14%	0%	0%	0%	0%
Verzwijgen van hechtenis	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Onjuiste opgave samenlevingsvorm*	1%	0%	1%	0%	3%	0%
Onjuiste informatie verstrekt m.b.t. sollicitatie activiteiten	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Te late herstel melding	0%	14%	1%	0%	0%	0%
Niet doorgeven van vakantie	20%	15%	83%	1%	6%	36%
Verblijf buitenland anders dan vakantie	3%	14%	3%	1%	0%	3%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%

* Verzwijgen inkomsten partner en Onjuiste opgave samenlevingsvorm hebben alleen betrekking op de TW. Daar waar een percentage genoemd staat bij een andere wet betreft dit de moederwet in samenloop met TW.

¹³ Bron: kwantitatieve bijlage UWW jaarverslag 2020

3 Themaonderzoeken

We doen ook thematisch onderzoek naar fraudefenomenen en risico's op misbruik en oneigenlijk gebruik van uitkeringen of subsidies. Het gaat vooral om gerichte onderzoeken en controles, maar ook risico-assessments of pilots in de vorm van dossierstudies, verkenningen in het veld of andere vormen van kwalitatief of kwantitatief onderzoek die licht moeten werpen op de omvang, aard en samenstelling van specifieke fraudefenomenen of thema's. De onderzoeken leveren kennis en inzicht op, waarmee directie Handhaving advies kan geven aan de verschillende UWV-onderdelen, de ketenpartners en het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Daarnaast zijn de onderzoeken bedoeld om misbruik op te sporen en hiertegen repressief op te treden.

Ideeën voor het onderzoeken van een fraudefenomeen kunnen overal vandaan komen. Medewerkers van UWV kunnen een idee aandragen, ketenpartners, maar ook politieke of media-aandacht over een bepaald onderwerp kan leiden tot het onderzoeken van een fraudefenomeen. In de praktijk komen veel ideeën bij de medewerkers van de directie Handhaving vandaan, die in de uitvoering van hun werk tegen een bepaald fenomeen aanlopen.

Voor 2020 heeft UWV een keuze gemaakt om bepaalde thema's uit te voeren door in eerste instantie de financiële impact van de lopende themaonderzoeken te rangschikken. Elk thema(idee) heeft een risicoscore gekregen die bestond uit de kans dat het fenomeen voorkomt maal de financiële impact. De financiële impact is onderverdeeld in drie elementen: het aantal maanden van regelovertreding, het bedrag van regelovertreding en de maximale potentiële groep die het risico kan gebruiken. De directie Handhaving heeft de financiële impact in beeld gebracht, opgevolgd door een UWV brede beoordeling, waarbij ook de maatschappelijke, politieke en publicitaire effecten zijn meegewogen. De thema's die aan de hand van deze methodiek naar voren zijn gekomen zijn vervolgens met het Ministerie van SZW afgestemd.

Binnen de directie Handhaving zijn er naast de reguliere werkwijze onderzoeks- en analyseteams (O&A teams) ingericht die binnen UWV risico's ophalen op een bepaalde wet. In 2020 hebben O&A teams zich bezig gehouden met de thema's Uitgesteld loon, Risico's met betrekking tot zelfstandigen Wajong, Vrijwilligerswerk door de arbeidsongeschiktheids-wettenpopulatie en Compensatieregeling transitievergoeding. Alle vier de onderzoeken bevinden zich in de fase waarin de signalen worden onderzocht. Deze thema's zijn ook uitgebreider in dit hoofdstuk opgenomen.

Impact coronacrisis op de themaonderzoeken

Voor alle thema's die in 2020 zijn uitgevoerd geldt dat de coronacrisis een flinke impact heeft als het gaat om de afronding van de onderzoeken. Zoals ook in hoofdstuk 1 van deze rapportage is aangegeven is het veldonderzoek (gedeeltelijk) uitgesteld. Sinds half april 2020 wordt geëxperimenteerd met bijvoorbeeld telefonisch contact in plaats van face-to-facegesprekken met cliënten. Onze themaonderzoekers kunnen steeds beter inschatten wanneer een telefonisch gesprek volstaat en wanneer een face-to-facegesprek alsnog noodzakelijk is. Vanwege de zeer beperkte mogelijkheden om veilig contact te hebben en gegevens uit te wisselen kunnen cliënten en getuigen echter niet altijd de noodzakelijke gegevens tonen. Veel onderzoeken kunnen hierdoor nog niet worden afgerond. Met de capaciteit die hierdoor vrijkwam konden onderzoeken die waren stopgezet of getemporiseerd weer worden hervat of geïntensiveerd en nieuwe onderzoeken naar misbruikrisico's worden opgestart. Bij de keuze voor nieuwe onderzoeken is rekening gehouden met de maatschappelijke impact van de risico's en de uitvoerbaarheid zonder face-to-face contact met de cliënt.

3.1 Nieuw gestarte themaonderzoeken in 2020

Hieronder wordt een overzicht gegeven van de nieuwe themaonderzoeken die zijn gestart in 2020.

We hebben thema's onderverdeeld in drie domeinen:

- Administratieve fouten
- Inkomen
- Verblijf en beschikbaarheid

3.1.1 Domein administratieve fouten

In het domein 'administratieve fouten' bevinden zich fraudefenomenen waarbij te veel uitkering wordt betaald of de uitkering onterecht wordt verstrekt als gevolg van (on)bekende informatie over de cliënt, of door opzettelijke manipulatie van gegevens door cliënten of facilitators.

Uitgesteld loon (O&A team)

In het laatste kwartaal van 2020 zijn we gestart met onderzoek naar een risico met betrekking tot de Polisadministratie: uitgesteld loon. UWV gaat bij de vaststelling van uitkeringen in eerste instantie uit van de gegevens in de Polisadministratie. De Polisadministratie is echter kwetsbaar en bevat niet altijd actuele juiste gegevens. Een werkgever heeft bijvoorbeeld na afloop van een aangiftedivak nog één maand de tijd om loonaangifte te doen bij de Belastingdienst, maar hij kan de loonaangifte ook verder uitstellen. Daarnaast heeft de werkgever de mogelijkheid om (met terugwerkende kracht) correcties aan te brengen in de loonaangiften van de afgelopen vijf jaar.

Voor WW-cliënten geldt dat zij na afloop van iedere maand een inkomstenopgave (IKO) moeten invullen. Wanneer de cliënt inkomen heeft uit dienstverband is de IKO automatisch ingevuld doordat de gegevens uit de Polisadministratie worden opgehaald. Op basis van de IKO berekent Uitkeren de hoogte van de WW-uitkering. De uitkering wordt pas betaald als de IKO is ingevuld.

Bij het risico van uitgesteld loon is een cliënt tijdens de uitkering aan het werk en geeft hij (bewust) geen of te weinig inkomsten op. De Polisadministratie bevat daarnaast geen inkomstengegevens. Dit kan doordat de werknemer en

werkgever afspraken hebben gemaakt over het later uitbetalen van (een gedeelte van) het loon. Maar ook doordat een werkgever de mogelijkheid heeft om pas later loonaangifte te doen. Doordat UWV bij de berekening van de (hoogte van de) uitkering uitgaat van de actuele gegevens in de Polisadministratie en de IKO die de cliënt instuurt kan het voorkomen dat UWV (deels) onterecht de WW-uitkering uitbetaalt.

Bij het onderzoek naar uitgesteld loon wordt onderzocht in hoeverre sprake is van dit fenomeen binnen de WW. Ook wordt gekeken naar cliënt- en werkgeverskenmerken en worden de juridische (on)mogelijkheden om dit risico vast te stellen of te voorkomen onderzocht. In 2021 ronden we de onderzoeken af en wordt het rapport opgesteld.

Vrijwilligerswerk AW (O&A team)

Vrijwilligerswerk is mogelijk als vrijetijdsbesteding, maar kan ook worden ingezet als re-integratiemiddel, als opstap naar duurzame arbeid. In dit geval wordt de werkzoekende begeleid bij het zoeken naar vrijwilligerswerk, wordt hij gecoacht tijdens het vrijwilligerswerk en bekijkt UWV samen met de cliënt hoe de activiteiten kunnen leiden tot werk.

Een cliënt met een WIA-, WAO- of WAZ-uitkering heeft geen toestemming nodig voor het doen van vrijwilligerswerk. De cliënt moet dan wel aan UWV doorgeven dat hij vrijwilligerswerk gaat doen, omdat dit iets kan zeggen over zijn mogelijkheden om te werken. Een wijziging van het vrijwilligerswerk dient de cliënt spontaan aan UWV door te geven, omdat ook dit iets kan zeggen over zijn belastbaarheid. In 2020 is UWV gestart met een onderzoek naar vrijwilligerswerk onder deze cliëntgroep.

Het onderzoek is preventief van aard en heeft als doel om de risico's in kaart te brengen op drie punten:

1. de verenigbaarheid van het vrijwilligerswerk met de belastbaarheid van de cliënt
2. het voldoen van het werk aan de voorwaarden voor vrijwilligerswerk
3. de communicatie vanuit UWV met betrekking tot vrijwilligerswerk

Met dit inzicht kan worden geëvalueerd of processen moeten worden aangepast om eventuele geconstateerde risico's te mitigeren.

Uit vooronderzoek en signalen uit de praktijk blijkt dat het beleid en het proces binnen UWV omtrent vrijwilligerswerk niet helder is omlinjd. Tevens lijkt de communicatie richting cliënt niet altijd duidelijk. Dit brengt risico's met zich mee in de uitvoering. Bij de arbeidsongeschiktheidswetten vraagt UWV bijvoorbeeld niet standaard naar de werkgever en het soort vrijwilligerswerk. UWV kan in dit geval niet toetsen op de verenigbaarheid van het vrijwilligerswerk met de belastbaarheid van de cliënt en het WERKbedrijf/SMZ kan zijn dienstverlening hier niet op aanpassen. Ook is niet bekend of het vrijwilligerswerk daadwerkelijk is aan te merken als vrijwilligerswerk. Tevens is het mogelijk dat de cliënt meer verdient dan mag met vrijwilligerswerk, zonder dat dit zichtbaar is in de Polisadministratie. Daarnaast zijn mogelijk risico's te identificeren ten aanzien van de communicatie met de cliënt, bijvoorbeeld het risico dat het voor de cliënt niet duidelijk is of het werk als vrijwilligerswerk kan worden aangemerkt, wat hij wanneer aan UWV moet doorgeven, en het risico dat UWV onbedoeld een bepaald vertrouwen heeft gewekt.

De onderzoekspopulatie bestaat uit cliënten die zelf bij UWV hebben aangegeven dat zij vrijwilligerswerk verrichten. Door middel van een steekproef zijn ongeveer 200 cliënten geselecteerd. Hierbij vindt bureau-onderzoek plaats alsmede een telefonisch gesprek. Mocht sprake zijn van vermoedens van regelovertreding dan wordt dit onderzocht. In 2021 wordt het onderzoek afgerond en wordt hierover een rapport geschreven.

Wijzigen inkomstenverhoudingen van 17 naar 15 of 13

In de Polisadministratie verzamelt UWV informatie over onder andere loon en arbeidsverhoudingen. Deze informatie is gebaseerd op de loonaangiften die door de werkgevers bij de Belastingdienst worden gedaan. De gegevens in de Polisadministratie vormen de basis voor de beoordeling of een werknemer recht heeft op een uitkering van UWV en zo ja, wat de hoogte en de duur van de uitkering is. De controle op de juistheid van deze gegevens is nagenoeg afwezig, aangezien de aanvrageprocedure bij UWV, op enkele uitzonderingen na, gedigitaliseerd is.

De gegevens in de loonaangiften (en daarmee in de Polisadministratie) kunnen door werkgevers te allen tijde en met een terugwerkende kracht van 5 jaar worden gecorrigeerd. Deze mogelijkheid brengt het risico met zich mee dat de gegevens dusdanig gemanipuleerd kunnen worden dat op basis van deze informatie ten onrechte of een te hoge uitkering wordt verstrekt.

Slechts werknemers die verzekerd zijn voor de werknemersverzekeringen hebben recht op een uitkering van UWV. Deze verzekerde werknemers krijgen in de loonaangifte *code soort inkomstenverhouding 15* mee. Met deze code onderscheidt de verzekerde werknemer zich onder andere van personen die niet verzekerd zijn voor werknemersverzekeringen. Een directeur-groothandelaar (DGA) heeft *code soort inkomstenverhouding 17* en is in de regel niet verzekerd, tenzij er een vrijwillige verzekering is afgesloten. In dat geval heeft de DGA *code soort inkomstenverhouding 13*.

Bij het beoordelen van het recht op uitkering gaat UWV uit van de gegevens in de Polisadministratie. Het risico dat zich voordoet is dat een onverzekerde DGA in de polisadministratie zijn looncode wijzigt of laat wijzigen en hierdoor foutief geregistreerd staat onder looncode 15 of 13. Hierdoor lijkt het alsof er recht op uitkering is opgebouwd. Op basis van de foutieve registratie wordt een uitkering toegekend. De informatie uit de Polisadministratie is immers leidend bij de beoordeling van de aanvraag.

UWV heeft in 2017-2018 ook al onderzoek gedaan naar dit fenomeen. In het onderzoek is toen gekeken naar WW-uitkeringen en faillissementsuitkeringen. De conclusie was dat, hoewel op kleine schaal, dit fenomeen zich voordoet. Het advies was om dit onderzoek periodiek te herhalen. In juli 2020 is dit themaonderzoek daarom opnieuw uitgevoerd.

Er zijn 51 signalen onderzocht. Uit het onderzoek bleek dat er bij vijf zaken geen sprake was van verzekeringsplicht. Hoewel dit onderzoek kleinschalig was, blijkt wel dat de polisadministratie kwetsbaar is en misbruik mogelijk. De laatste zaak binnen dit thema is in januari 2021 afgerond. Het eindrapport wordt momenteel geschreven.

Ziekengeld aanvragen no-riskpolis met twk

In 2020 is een onderzoek naar werkgevers die werknemers met een no-riskpolis te laat ziekmelden bij UWV uitgevoerd. De no-riskpolis is een regeling voor werkgevers die een werknemer met een arbeidsbeperking in dienst nemen. De werknemer heeft bij ziekte recht op een (vangnet) ZW-uitkering. Hierdoor wordt de loondoorbetalingsverplichting van de werkgever gecompenseerd. Hoewel de werkgever in beginsel de verplichting heeft om de ziekmelding van werknemer binnen 6 weken te doen, bestaat de mogelijkheid om het ziekengeld met maximaal 1 jaar terugwerkende kracht te betalen.

Onderzocht is in welke mate het voorkomt dat werkgevers werknemers met terugwerkende kracht ziekmelden, terwijl zij niet ziek zijn geweest en gewoon hebben gewerkt, om zo een financieel voordeel te behalen. Uit het onderzoek is gebleken dat werkgevers weinig aandacht schenken aan de mogelijkheid dat een werknemer de no-riskstatus heeft. Pas als een werknemer langdurig dreigt uit te vallen wordt deze mogelijkheid onderzocht en volgt een te late ziekmelding.

Compensatieregeling Transitievergoeding langdurige arbeidsongeschikten (CRTV) (O&A team)

Sinds 1 april 2020 voert UWV de Compensatieregeling Transitievergoeding langdurige arbeidsongeschikten (hierna: CRTV) uit. Met deze regeling kunnen werkgevers die een ontslagvergoeding hebben betaald aan een werknemer die langdurig arbeidsongeschikt was, een compensatie aanvragen bij UWV. De compensatie kon tot 1 oktober 2020 ook met terugwerkende kracht worden aangevraagd. Onder andere vanwege de hoge bedragen die worden uitgekeerd met de CRTV, is de regeling door het Ministerie van SZW aangemerkt als hoog risico.

Omdat de CRTV een compleet nieuw proces binnen UWV is, is er voor gekozen om mogelijke regelovertrading vanaf het begin in een gemeenschappelijk casusoverleg tussen Uitkeren en Handhaving te bespreken. Ook zijn voorafgaand aan de regeling workshops fraude-alertheid gegeven aan de medewerkers die de CRTV uitvoeren. Door potentiële zaken die door Uitkeren herkend worden, in te brengen in het casusoverleg, kan Handhaving waar nodig al acteren voordat Uitkeren tot uitbetaling van de transitievergoeding overgaat. Hiermee zit Handhaving bij dit thema voorin het proces en kan er ook preventief worden gehandeld.

Daarnaast heeft Handhaving in samenwerking met Uitkeren een risicomatrix opgesteld. Eén van de risico's is dat UWV de compensatie van een transitievergoeding baseert op onjuiste informatie van de werkgever over de transitievergoeding. Dit risico houdt verband met de risico's ten aanzien van de Polisadministratie. Door middel van data-gedreven analyse is een onderzoek opgesteld, om zo het proces van het beoordelen en toekennen van de CRTV verder inzichtelijk te maken. Het doel van het onderzoek is om aanbevelingen te doen gericht op de processen bij de divisie Uitkeren om deze verder aan te scherpen. Tot eind 2020 zijn meer dan 80.000 aanvragen ingediend. Uit de aanvragen waarbij de gegevens omtrent de transitievergoeding (zoals hoogte, betaaldatum en periode) in de aanvraag en de Polisadministratie verschillen vertonen, is een steekproef van zo'n 300 dossiers geselecteerd voor nader onderzoek. Indien uit onderzoek blijkt dat de transitievergoeding onterecht is toegekend wordt deze vergoeding teruggevorderd. Voor de afhandeling van de onderzoeken is tevens contact met de Belastingdienst nodig. De onderzoeken vinden in 2021 plaats.

3.1.2 Domein Inkomen

In het domein 'inkomen' bevinden zich fraudefenomenen waarbij een te hoge uitkering wordt verstrekt doordat naast de uitkering inkomsten worden verkregen.

Werkenden Wajong

Begin 2020 ontving Handhaving vanuit de divisie Werkbedrijf een signaal over een risico dat werd geconstateerd met betrekking tot Wajongers die aan het werk zouden zijn. Net als bij andere cliënten komt het bij deze cliëntengroep voor dat cliënten met een Wajong-uitkering wijzigingen in hun inkomsten niet tijdig of niet correct doorgeven aan UWV. Het risico is dat deze wijziging niet goed wordt verwerkt hierdoor ontvangen cliënten mogelijk een onterecht uitkeringsbedrag. Dit risico is door Handhaving uitgewerkt, geprioriteerd en opgenomen in het afwegingskader.

In 2020 is door middel van een bestandsvergelijking gekeken in hoeverre dit risico voor komt en wat het risico inhoudt. De resultaten hiervan zijn voorgelegd aan de divisies Werkbedrijf en Uitkeren. Ook zijn adviezen gegeven om dit risico te mitigeren. Deze adviezen zijn vooral gericht op voorlichting, meer contact en kwaliteitscontroles, met extra aandacht als het gaat om de groep Wajong-clieënten die als zelfstandige werkzaam is.

Zelfstandigen Wajong (O&A team)

In 2020 is voor de O&A-teams gekeken welke onderwerpen in aanmerking kwamen om op te pakken, op basis van prioriteitscore en uitvoerbaarheid. Op het dashboard stonden veel risico's die betrekking hebben op zelfstandigen. UWV is voor deze doelgroep in grote mate afhankelijk van de uitkeringsgerechtigde zelf, om zijn zelfstandige werkzaamheden en inkomsten te melden aangezien deze informatie niet in de Polisadministratie is opgenomen. Informatie-uitwisseling met de Belastingdienst is een andere mogelijkheid waardoor inkomsten zichtbaar kunnen worden. De laatste jaren heeft Handhaving niet veel onderzoek naar zelfstandigen gedaan. Op basis van deze afwegingen is het onderzoek Zelfstandigen Wajong geïnitieerd nadat tevens bleek dat binnen de arbeidsongeschiktheids wetten de meeste risico's aanwezig zijn. Denk aan het niet doorgeven van wijzigingen, maar ook het ontstaan van hoge terugvorderingen.

In de zomer van 2020 is een onderzoek gestart naar Wajong cliënten die mogelijk werkzaam zijn als zelfstandige en dat niet hebben gemeld aan UWV. Voor het onderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

1. In welke mate geven cliënten met een Wajong-uitkering door aan UWV dat zij werkzaam zijn als zelfstandige of meewerken in het bedrijf van hun partner?
2. In welke mate zijn de werkzaamheden en/of inkomsten als zelfstandige van invloed op het recht, hoogte en de duur van de uitkering?

Voor het onderzoek is een selectie gemaakt van cliënten met een KvK inschrijving op hun adres. Vervolgens is een bestandsvergelijking met de Belastingdienst uitgevoerd. Dit leverde een bestand op van ongeveer 800 cliënten die mogelijk als zelfstandige werkzaam zijn. Er is bij de start van het onderzoek een vergelijking gedaan met de onderzoekspopulatie van 'Werkenden Wajong', om te voorkomen dat cliënten dubbel voorkomen. Het onderzoek is nu in de validatiefase. Dit houdt concreet in dat 170 signalen door themaonderzoekers van Handhaving worden beoordeeld op onderzoekwaardigheid. In 2021 worden de cliënten, waarvan onderzoekwaardigheid is aangetoond, daadwerkelijk onderzocht en indien nodig gesanctioneerd. Gezien de doelgroep wordt hierbij extra aandacht besteed aan de benadering van de cliënt en de eventuele verwijtbaarheid.

3.1.3 Domein verblijf en beschikbaarheid

In het domein 'verblijf en beschikbaarheid' bevinden zich fraudefenomenen omtrent verblijf in het buitenland en beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt waardoor de uitkering onterecht is of wordt verstrekt.

Disproportionele hoeveelheid arbeidsongeschiktheid binnen familiesfeer

Bij medewerkers in de uitvoering van de directie Handhaving viel het op dat soms meerdere leden van één huishouden een arbeidsongeschiktheidsuitkering hebben. Dat meerdere personen binnen een huishouden een AG-uitkering hebben kan legitiem zijn. Maar er is een potentieel risico dat binnen families bepaalde constructies worden gedeeld en ingezet om een ziekte te simuleren of erger voor te doen komen om zo (hogere) AG uitkeringen te krijgen. Met een steekproef is in samenwerking met SMZ gekeken of dit mogelijk tot kansrijke onderzoeken kan leiden in het kader van gezondheidsfraude. De resultaten hiervan worden in het voorjaar van 2021 verwacht.

3.2 Themaonderzoeken met aanvang vóór 2020

3.2.1 Domein administratieve fouten

Gefingeerde dienstverbanden

UWV doet onderzoek naar dienstverbanden die alleen op papier bestaan en op basis waarvan onterecht een uitkering wordt geclaimd. Vaak is hierbij sprake van een samenspanning tussen de werkgever (of boekhouder) en de werknemer. De werkgever of boekhouder doet de loonaangifte en heeft daardoor de gelegenheid loonaangifte te doen voor personen die geen dienstverband hebben bij het bedrijf. Op deze manier is er een dienstverband zichtbaar in de Polisadministratie. Tijdens onderzoeken naar mogelijke gefingeerde dienstverbanden wordt onderzocht of er sprake was van werknemerschap. UWV ontvangt hierover concrete (interne en externe) meldingen. Het aantal meldingen was in 2020 hoger dan in 2019 (ongeveer 30% hoger). Voornaamste oorzaak hiervan is dat er meer onderzoeken zijn geweest waarbij tijdens het onderzoek naar een melding meer cliënten vanuit dezelfde werkgever vermoedelijk ook een uitkering hadden aangevraagd op basis van een gefingeerd dienstverband of (deels) zwart werkten.

Daarnaast heeft UWV in 2020 onderzoeken gedaan naar aanleiding van een risicoselectie op basis van expertkennis. Dit was een vervolg op de risicoselectie van 2019, gericht op de Ziektewet. De uitkomsten hiervan zullen medio 2021 geëvalueerd kunnen worden. De werkwijze met risicoselecties wordt in 2021 voortgezet.

De beperkende maatregelen vanwege de coronacrisis hebben veel impact op dit thema. Bij onderzoeken naar gefingeerde dienstverbanden is face-to-face contact met de werkgever, boekhouder en/of cliënt vrijwel altijd gewenst of zelfs noodzakelijk. Het telefonisch horen van cliënten is bij dit themaonderzoek vaak niet goed mogelijk. Zaken hebben hierdoor vertraging opgelopen.

In toenemende mate valt op dat werkgevers en boekhouders niet mee willen werken aan onderzoeken en niet willen voldoen aan vorderingen van stukken die UWV instelt. UWV kan zelf geen sancties opleggen als een werkgever of boekhouder niet meewerkt. Hiervoor is een Officier van Justitie nodig. Deze geven hier echter geen prioriteit aan, waardoor afdwingen niet tot de mogelijkheden behoort. Voorts kan UWV, bij het constateren van een gefingeerd dienstverband, alleen overgaan tot een terugvordering. Het ontbreekt aan een uitkeringsrelatie met de cliënt waardoor UWV geen boete kan opleggen en misbruik niet bestraft wordt. Wel moet UWV conform de Aanwijzing sociale zekerheidsfraude procesverbaal opmaken om aangifte te kunnen doen bij het Openbaar Ministerie (OM). Voor gefingeerde dienstverbanden geldt hierbij een (afwijkende) ondergrens van € 10.000. Onder deze grens wordt in beginsel niet tot strafvervolgning overgegaan. Verder blijft de trend zichtbaar dat bij veel zaken sprake is van familieverbanden. Dit maakt de bewijsvoering extra complex.

Basisregistratie inkomen (BRI)

UWV wil inzicht krijgen in de aard en omvang van het risico dat uitkeringsgerechtigden inkomsten uit 'winst uit onderneming' en uit 'resultaat overige werkzaamheden' niet opgeven aan UWV. Winst uit onderneming gaat over inkomsten uit overige, niet verzekeringsplichtige werkzaamheden zoals werkzaamheden als zelfstandige. Inkomsten uit overige werkzaamheden vallen onder 'resultaat uit overige werkzaamheden' en daarbij kan gedacht worden aan inkomsten uit een eenmalige opdracht, een gastcollege, tupperwareparty of andere werkzaamheden als freelancer. Deze inkomsten worden niet geregistreerd in de Polisadministratie en er is geen sprake van een dienstverband, waardoor UWV niet standaard over deze gegevens beschikt. Hierdoor is het risico aanwezig dat er te veel uitkering wordt betaald omdat inkomsten ten onrechte niet in mindering worden gebracht. De Belastingdienst registreert het inkomen dat de burger bij de aangifte inkomstenbelasting opgeeft in de Basisregistratie Inkomen (BRI).

Er is geen structurele gegevensuitwisseling met de Belastingdienst met betrekking tot de informatie uit de BRI. Dit betekent dat er geen (structurele) bestandsvergelijking plaatsvindt om samenloop tussen uitkering en inkomsten uit 'winst uit onderneming' en uit 'resultaat overige werkzaamheden' te onderkennen. Dit brengt het risico met zich mee dat UWV te veel aan uitkering uitbetaalt. Dit, terwijl de benodigde informatie wel in huis is bij één van de ketenpartners.

Gezien de uitkomsten van de pilot kan het structureel aansluiten op de BRI als wenselijk worden gezien. 4,9% van de cliënten uit de aselecte steekproef zijn onderzoekswaardig bevonden. Bovendien zit er veel tijd tussen de mogelijke overtreding en de ontdekking ervan. Wanneer de inkomsten niet structureel gemonitord worden, loopt het uiteindelijk terug te vorderen bedrag verder op. Hoewel er een flinke vertraging zit tussen de overtreding en het ontvangen van gegevens uit de BRI over de desbetreffende periode, zou een structurele uitwisseling met de Belastingdienst (over het feit dat er inkomsten als zelfstandigen worden genoten) alsnog kunnen voorkomen dat inkomsten langer dan deze vertraging ongezien doorlopen. Dergelijke exercities zouden voor meerdere wetten jaarlijks kunnen worden uitgevoerd. Het is echter de vraag of dit een duurzame oplossing is. Cliënten zijn daarom gebaat bij een werkwijze waarbij de inkomsten in een vroeg stadium door Uitkeren worden opgemerkt en worden verrekend met de uitkering. Een mogelijke interne beheersmaatregel moet gezamenlijk met Uitkeren en Gegevensdiensten nog verder worden uitgewerkt.

Naast de pilot worden de inkomsten uit 'resultaat overige werkzaamheden' en 'winst uit onderneming' in 2021 opnieuw onderzocht.

Faillissementen

In de WW is geregeld dat UWV de loonbetalingsverplichting overneemt van werkgevers die failliet zijn of in blijvende betalingsonmacht verkeren. Werknemers ontvangen dan alsnog de inkomsten die voortvloeien uit de dienstbetrekking wanneer werkgevers niet meer in staat zijn deze financiële verplichtingen zelf te voldoen. Het betreft onderzoek naar naar mogelijk misbruik en oneigenlijk gebruik van uitkeringen die nog niet tot betaling zijn gekomen en naar uitkeringen die al lopen.

Het thema kenmerkt zich vooral door misbruik vroegtijdig te onderkennen en daarmee uitkeringsgelden te besparen. Om dit te kunnen bewerkstelligen is de directie Handhaving afhankelijk van meldingen vanuit de divisie Uitkeren. Een goede samenwerking tussen deze afdelingen is essentieel voor het thema. Met de kennis die we hierover opdoen willen we onder andere bereiken dat onze uitkeringsafdelingen signalen, die geen uitgebreid onderzoek behoeven zelfstandig kunnen afhandelen. Op deze manier kunnen onderzoekers van de directie Handhaving zich richten op complexere vormen van faillissementsfraude.

De verwachting was dat als gevolg van Corona het aantal faillissementen toe zou nemen en als gevolg daarvan de meldingenstroom richting de directie Handhaving ook toe zou nemen. Dit is, mogelijk als gevolg van de NOW subsidies, niet gebeurd. De verwachting is echter wel dat er in 2021 een toename van het aantal meldingen zal zijn als gevolg van de signalen dat het aantal faillissementen zal toenemen.

Detentie

In alle uitkeringswetten die UWV uitvoert, is opgenomen dat een werknemer van wie rechtens zijn vrijheid is ontnomen geen recht op een uitkering heeft. UWV ontvangt hierover een signaal van Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI). UWV controleert of de persoon in kwestie een uitkering ontvangt. In 2019 heeft UWV een themaonderzoek uitgevoerd met het doel in kaart te brengen of en zo ja hoeveel uitkeringen onterecht doorlopen tijdens detentieperioden en de exacte oorzaak hiervan te achterhalen. Daarnaast is getracht om meer inzicht te verkrijgen in de achtergronden en motieven van de onderzochte doelgroep.

Cliënten van UWV dienen wijzigingen in hun leefsituatie die van invloed kunnen zijn op het recht, de hoogte en duur van de uitkering door te geven aan UWV. Dit geldt ook voor het verblijf in detentie. Echter, in januari 2020 is het juridische standpunt over het overtreden van de inlichtingenplicht gewijzigd. Wanneer UWV tijdig over de juiste informatie van het verblijf in detentie beschikt (middels de DJI-melding), hoeft de cliënt niet zelf zijn of haar verblijf in detentie aan UWV te melden. Voor de boetes die reeds waren opgelegd aan cliënten binnen dit thema wegens het overtreden van de inlichtingenplicht, heeft een herstelactie plaatsgevonden. 163 zaken uit dit thema zijn opnieuw beoordeeld en, indien van toepassing, zijn de boetes ingetrokken.

Binnen dit thema zijn in totaal 806 signalen onderzocht. Hiervan was in 33% sprake van samenloop van detentie en uitkering. Dit onderzoek toonde aan dat het detentiemeldingenproces niet geheel sluitend was. Zo werd er regelmatig geen match gevonden met de DJI-melding en de uitkering. Daarbij werden uitkeringen die met terugwerkende kracht over de detentieperiode werden aangevraagd niet ondervangen door het proces. Het thema is in juli 2020 afgerond. Het eindrapport en het adviesrapport worden in 2021 opgeleverd. In 2021 worden de adviezen besproken met Uitkeren en Gegevensdiensten. Vanuit de Taskforce Detentie, waar beide divisies in vertegenwoordigd zijn, zijn al diverse verbetermaatregelen getroffen. Samen met de directie Handhaving wordt besproken in welke mate deze verbeteringen afdoende zijn. Indien nodig doet de directie Handhaving aanvullende aanbevelingen.

Parallel aan het thema is medio 2019 de Taskforce Detentie (samenwerking van divisies Uitkeren en Gegevensdiensten) opgericht. Enerzijds om een herstelactie te houden waarbij detentiemeldingen vanaf 2014 opnieuw werden bekeken (deze herstelactie staat los van de eerder genoemde 163 zaken die opnieuw zijn beoordeeld), en anderzijds om verbeteringen door te voeren binnen het detentiemeldingenproces. Inmiddels zijn er meerdere verbeteringen doorgevoerd in het proces, onder andere om uitkeringsaanvragen met terugwerkende kracht te ondervangen. Er wordt nog gewerkt aan verbeteringen voor de lange termijn. Het project waar detentiemeldingen vanaf 2014 opnieuw werden onderzocht is eind 2020 afgerond. De Taskforce Detentie staat los van het thema Detentie.

Re-integratie en voorzieningen: vervoersvoorziening bruikleenauto's

In 2019 is een onderzoek gestart naar de rechtmatigheid van alle bruikleenauto's die zijn toegekend voor het reizen van en naar werk. Een bruikleenauto is een vervoersvoorziening die UWV kan toekennen aan cliënten (al dan niet met een fysieke beperking), zodat ze kunnen participeren in arbeid. Daarbij gelden uiteraard wel voorwaarden.

De onderzoeksvraag was: Welke cliënten maken onrechtmatig gebruik van een bruikleenauto van UWV in het kader van werk? Daarnaast zijn met dit onderzoek de misbruikrisico's in kaart gebracht in het proces van (her)beoordeling van de rechtmatigheid van een bruikleenauto. Het onderzoek vond plaats in samenwerking tussen de directie Handhaving en het Werkbedrijf.

In totaal zijn 368 cliënten onderzocht. De resultaten laten zien dat 37 cliënten op het moment van onderzoek geen werk hadden en 60 cliënten een (gezamenlijk) inkomen hadden dat boven de inkomensgrens uitkwam. Deze bevindingen zijn overgedragen aan het Werkbedrijf, die zal beoordelen of de cliënten nog recht hebben op de bruikleenauto. Na terugkoppeling vanuit het Werkbedrijf wordt door de directie Handhaving een notitie opgesteld met de resultaten.

In het onderzoek zijn risico's gesignaleerd die kunnen leiden tot onrechtmatig gebruik van bruikleenauto's voor werk. Een tussentijdse controle op de rechtmatigheid van de bruikleenauto vindt niet standaard plaats, waardoor de cliënt na het stoppen van het dienstverband de bruikleenauto kan blijven gebruiken als de wijziging niet wordt doorgegeven. Het structureel uitvoeren van tussentijdse controles kan dit risico verminderen. Daarnaast kan het voorkomen dat wijzigingen die de cliënt doorgeeft niet bij alle relevante afdelingen terecht komen. Een betere onderlinge afstemming tussen afdelingen zou dit kunnen verhelpen.

3.2.2 Domein Inkomen

Persoonsgebonden budget zorgverleners (PGB)

Er zijn uitkeringsgerechtigden die naast hun uitkering inkomsten hebben uit arbeid als zorgverlener, betaald vanuit een persoonsgebonden budget. Dit is toegestaan, mits de genoten inkomsten ook aan UWV worden opgegeven voor verrekening met de uitkering. De Sociale Verzekeringsbank (SVB) betaalt het persoonsgebonden budget aan de zorgverleners. Door middel van een bestandsvergelijking met de SVB en de Belastingdienst is gecontroleerd of de genoten inkomsten zijn doorgegeven aan UWV.

Uit eerder onderzoek is bekend dat cliënten van UWV inkomsten als zorgverlener voor iemand met een PGB budget niet altijd doorgeven. Hierdoor kunnen cliënten onterecht een te hoge uitkering ontvangen. Het gaat voor een groot deel om cliënten die zorg verlenen aan een familielid. Deze zorg gaat vaak gepaard met behoorlijke sociale en emotionele omstandigheden waarbij de focus meer op de zorg voor het familielid dan op de administratie ligt. Daarom houden de medewerkers rekening met een doelgroep die mogelijk geen optimaal 'doenvermogen' heeft (gehad). Het thema PGB zorgverleners richt zich erop in kaart te brengen in welke mate de inkomsten niet worden doorgegeven en wat de motieven zijn om deze inkomsten niet door te geven. Doel van dit onderzoek is om vanuit deze kennis preventieve maatregelen te kunnen treffen om te voorkomen dat cliënten inkomsten niet doorgeven en zo het risico lopen om geconfronteerd te worden met hoge terugvorderingen. Nadat vanwege beperkte onderzoekscapaciteit het thema eind 2019 was gestopt is deze medio 2020 opnieuw van start gegaan. De laatste zaken worden momenteel afgerond waarna analyse van de resultaten zal plaatsvinden.

Hennep

Het uitvoeren van werkzaamheden en/of verkrijgen van inkomsten door middel van hennep gerelateerde activiteiten heeft voor een uitkeringsgerechtigde niet alleen strafrechtelijke gevolgen, maar is ook van invloed op de uitkering. Binnen UWV worden meldingen hierover onderzocht. Vanuit de gedachte dat fraude niet mag lonen, is het doel van het onderzoek naar dit fenomeen om repressief te handhaven. Bovendien geeft UWV hiermee het signaal af dat ook niet opgegeven, illegale inkomsten gedetecteerd en gesanctioneerd worden.

Bij dit thema zijn er aanzienlijke risico's in termen van reputatieschade, financiële aansprakelijkheidsstelling, samenwerking met externe en mogelijke georganiseerde verbanden. De samenwerking met andere instanties, met name de politie, is zeer belangrijk bij dit thema. De meldingenstroom en aanlevering van informatie vanuit de politie is vanaf 2019 flink afgenomen als gevolg van discussie met betrekking tot de convenanten en privacy-beginselen zoals proportionaliteit en subsidiariteit. Dit komt doordat enkele politieregio's zich op het standpunt stellen dat de levering aan UWV niet proportioneel is. UWV voert momenteel gesprekken met de Nationale Politie over een gewenste werkwijze om ervoor te zorgen dat de meldingenstroom weer toeneemt.

In de afgelopen jaren is bovendien inzicht verkregen in de doelgroep die hierbij betrokken is. De WW- WIA- en Wajong-clieënten zijn elk ongeveer voor 25% vertegenwoordigd. Het lijkt in veel gevallen te gaan om uitkeringsgerechtigden die zelf geen profijt hebben gehad van de hennepkwekerij, maar fungeren als dekmantel (katvangers). Evengoed kan UWV de hennepactiviteiten toerekenen aan de cliënt indien geen andere verifieerbare informatie aanwezig is over andere betrokkenen. Bij ongeveer tweederde van de onderzoeken legt UWV een terugvordering en/of boete op.

Dit thema is in de zomer van 2020 overgedragen aan het bedrijfsonderdeel Individueel Onderzoek, aangezien voor dit thema structureel meldingen binnen komen die onderzocht kunnen worden. Deze meldingen worden nu in het reguliere meldingenproces geleid en vervolgens onderzocht.

Criminele activiteiten

In november 2018 is UWV gestart met het thema 'Criminele activiteiten'. Dit thema is destijds gestart omdat criminele activiteiten per definitie onaanvaardbaar zijn. Wanneer hiernaast ook een uitkering wordt ontvangen moet daartegen worden opgetreden door UWV. De onderzoeken worden verricht naar aanleiding van meldingen van instanties

(voornamelijk Politie en Justitie). Sinds de start van het thema in november 2018 heeft UWV 147 meldingen ontvangen, waarvan er 53 in onderzoek zijn genomen. In verreweg de meeste zaken is UWV afhankelijk van informatie van Politie of Justitie. Deze kunnen hun informatie pas vrijgeven op het moment dat zij hun onderzoek zelf hebben afgerond, waardoor de looptijd van deze zaken zeer lang is.

Dit thema is in de zomer van 2020 overgedragen aan het bedrijfsonderdeel Individueel Onderzoek. Deze meldingen worden nu in het reguliere meldingenproces geleid en vervolgens onderzocht.

Erotiek

In juni 2017 is UWV gestart met het thema 'Erotiek'. UWV doet hierbij onderzoek naar uitkeringsgerechtigden die naast hun uitkering mogelijk (niet bij UWV bekende) inkomsten verdienen in de erotische sector. Bij een constatering van misbruik van uitkeringsgelden wordt repressief opgetreden.

Het thema richtte zich op uitkeringsgerechtigden die naast hun uitkering mogelijk (niet bij UWV bekende) inkomsten verdienen in de erotische sector. Doel van dit thema was om inzicht krijgen in de misbruikrisico's die zich voordoen in de erotische branche, de aard en omvang hiervan en in hoeverre UWV een rol kan spelen in het signaleren van misstanden in deze sector. De evaluatie van het thema heeft duidelijk gemaakt dat de rol die UWV kan spelen in het signaleren van misstanden in deze sector gering is. Het bespreekbaar maken van de achterliggende oorzaken en motieven van overtredingen gaat vaak niet samen met het onderzoeken, en aannemelijk maken, van een mogelijke overtreding.

Het thema Erotiek is meldinggestuurd, de meldingen zijn afkomstig van burgers en ketenpartners. Daarom worden deze meldingen, evenals bij de thema's Hennep en Criminele activiteiten sinds dit najaar onderzocht door het bedrijfsonderdeel Individueel Onderzoek.

3.2.3 Domein verblijf en beschikbaarheid

Gezondheidsfraude

Gezondheidsfraude is het voorwenden van ziekte, beperking of gebrek teneinde een arbeidsongeschiktheidsuitkering te verkrijgen of te behouden. Hieronder vallen ook het niet zelf melden van een verbetering van de gezondheidstoestand (zelf ontdekt of door de behandelend arts aangegeven) en het belemmeren van genezing. Een cliënt pleegt dus gezondheidsfraude als hij, zonder dat te melden bij UWV, activiteiten vertoont die niet passen bij zijn belastbaarheid. Deze belastbaarheid is eerder door ons in kaart gebracht. Het is van belang meer zicht te krijgen op deze vorm van fraude en de omvang ervan. De schadelast per geval is vaak hoog omdat het meestal gaat om zeer langlopende uitkeringen.

Meldingen:

In dit thema worden zowel interne als externe meldingen onderzocht. Als het onderzoek door de directie Handhaving hiertoe aanleiding geeft, wordt een verzoek tot herbeoordeling uitgezet bij de divisie Sociaal Medische Zaken waarbij de belastbaarheid opnieuw wordt bepaald.

Bij de uitvoering van dit thema heeft de coronacrisis grote impact aangezien het 'waarnemen' van essentieel belang is. Dit is in deze periode in veel gevallen niet mogelijk.

Data-analyse:

Vanuit de bestuurlijke rapportage naar aanleiding van de Marque-fraude (grootschalige fraude waarbij cliënten ten onrechte volledig arbeidsongeschikt werden verklaard met behulp van begeleiders en psychiaters) is UWV geadviseerd de systemen te screenen om gelijksoortige fraude op het spoor te komen. Dit is echter tot nu toe niet mogelijk gebleken omdat voldoende betrouwbare gegevens van begeleiders en specialisten bij UWV ontbreken. Daarom onderzoekt Handhaving in samenwerking met SMZ de mogelijkheden van data-analyse op dit onderwerp. We onderzoeken of en op welke manier we kunnen voorspellen bij welke cliënten een herbeoordeling zinvol zou kunnen zijn. Daarvoor kijken we eerst welke factoren geassocieerd kunnen worden met een grotere kans op een verlaging van de uitkering na een herbeoordeling. Op deze wijze vergaren we meer kennis over het fenomeen zodat SMZ in de toekomst de herbeoordelingen mogelijk gericht kan inzetten.

Meerdere uitkeringen op één adres WW

In oktober 2018 is UWV gestart met het thema 'Meerdere uitkeringen op één adres'. In dit thema worden adressen, waarop 3 of meer lopende uitkeringen geregistreerd staan, onderzocht. Het doel is te onderzoeken in hoeverre de uitkeringsgerechtigde die op het adres bekend is, rechtmatig een uitkering ontvangt. In deze situatie bestaat het vermoeden dat de cliënten mogelijk in het buitenland verblijven en dat gebruik van het betreffende adres wellicht wordt gefaciliteerd door een tussenpersoon. UWV controleert of de betrokken personen terecht een beroep doen op de WW en of ze daadwerkelijk op het betreffende adres verblijven. UWV heeft periodiek, eerst gedurende een periode van zes maanden, een aantal bestandsvergelijkingen gedaan. In totaal betreft het vier tranches.

In 2018 is de eerste tranche gestart, tranche twee, drie en vier zijn in 2019 gestart. In elke tranche is een selectie aan adressen en zijn de daaraan te koppelen cliënten onderzocht. De eerste drie tranches hadden betrekking op cliënten met een lopende uitkering. In de 4e tranche zijn ook cliënten onderzocht van wie de WW uitkering inmiddels beëindigd was. Deze laatste tranche is in 2020 afgerond. In totaal is in de tranches bij 31% van de onderzoeken een regelovertreding geconstateerd. Daarbij ging het in 73% om verblijf buitenland anders dan vakantie. Opgemerkt kan worden dat ruim 72% van de onderzochte cliënten gebruik maakt van een tussenpersoon.

Dit themaonderzoek is afgerond. Onderzoek wordt voortgezet met de risicoscan Verblijf buiten Nederland. Dit is verderop in deze rapportage beschreven.

Bijkomende opbrengst van dit thema is het in kaart brengen van de modus operandi van deze al dan niet frauduleuze tussenpersonen. De dossiers ten aanzien van enkele van deze tussenpersonen zijn overgedragen aan Inspectie SZW ten behoeve van een mogelijke strafrechtelijke aanpak. In 2020 zijn zes onderzoeken naar tussenpersonen afgerond naar aanleiding van het thema 'Meerdere uitkeringen op één adres'. Vijf in samenwerking met Inspectie SZW en één in overleg met het OM door UWV zelf.

IOWA 2.0 (onderzoek naar één specifieke tussenpersoon)

In de zomer van 2020 is gestart met een onderzoek naar 191 cliënten van één specifieke tussenpersoon. Deze tussenpersoon is in 2018 in beeld gekomen op basis van verscheidene meldingen. Aan deze tussenpersoon waren onder andere uitkeringsgerechtigden gekoppeld met adressen op het recreatiepark in Bakel dat in de zomer van 2020 in het nieuws is verschenen omdat er poststukken verkeerd werden bezorgd. De aard van de meldingen betrof voornamelijk verblijf buiten Nederland tijdens de WW-uitkering door de cliënten van en gefaciliteerd door de tussenpersoon. Destijds is hiervan een dossier aangemaakt en overgedragen aan Inspectie SZW. Inspectie SZW heeft een strafrechtelijk onderzoek uitgevoerd naar de tussenpersoon. UWV moest dit onderzoek afwachten voordat kon worden gestart met de bestuursrechtelijke onderzoeken naar de betreffende cliënten. In 2020 heeft de Officier van Justitie aan UWV akkoord gegeven om te starten met de onderzoeken naar de cliënten.

In het onderzoek naar meerdere uitkeringen op één adres zijn deze cliënten bewust uitgesloten om daarmee het strafrechtelijk onderzoek niet te beïnvloeden. Het merendeel van de cliënten ontvangt inmiddels geen uitkering meer van UWV. Tijdens het bureauonderzoek wordt informatie zoals bankgegevens en de huurovereenkomst opgevraagd bij de cliënt. Als er geen aanwijzingen zijn voor regelovertreding dan wordt het onderzoek afgesloten. Is er wel een vermoeden van regelovertreding (verblijf buitenland), dan is face-to-face klantcontact nodig. Hierbij worden we beperkt door de coronamaatregelen. Langdurig telefonisch contact met een cliënt, een tolk en twee themaonderzoekers is niet goed mogelijk, face-to-face gesprekken zullen dus noodzakelijk zijn. Tijdens de duur van de maatregelen wordt voorbereidend werk gedaan voor cliënten met een lopende uitkering en zullen zaken van cliënten met een afgesloten uitkering worden opgepakt, waarbij op voorhand informatie kan worden gevraagd. Dit themaonderzoek wordt naar verwachting in 2021 afgerond.

Riscoscan fraude WW

Onderdeel van het maatregelenpakket naar aanleiding van de WW-fraude is de ontwikkeling van riscoscan. De riscoscan helpen bij de rechtmatige verstrekking van uitkeringen. Het doel is om te komen tot betrouwbare riscoscan waarmee UWV in staat is om, daar waar wenselijk, extra controles uit te voeren die gericht zijn op die doelgroep(en) waar deze risico's zich met name voordoen. Alle modellen worden eerst gevalideerd. Voordat de modellen daadwerkelijk kunnen worden geïmplementeerd en ingezet voor het uitvoeren van controles worden ze eerst getest.

Er wordt gewerkt aan een generieke infrastructuur voor riscoscan voor misbruik en oneigenlijk gebruik. Dit raamwerk zorgt onder andere voor traceerbaarheid van de geleverde signalen, kwaliteitsmonitoring en minimalisatie van de bewaarde gegevens. Bij het implementeren van nieuwe riscoscan met behulp van dit raamwerk houdt UWV rekening met nationale wet- en regelgeving en richtlijnen met betrekking tot algoritmes en aanpalende terreinen, opdat naast de doelmatigheid ook de rechtmatigheid van de riscoscan geborgd is.

In de rapportage van vorig jaar is ingegaan op de start van de ontwikkeling van drie modellen, te weten:

1. Verblijf buiten Nederland
2. Verwijtbare werkloosheid
3. Sollicitatieverplichting

In deze rapportage geven we een update over deze drie modellen.

Verblijf buiten Nederland

Deze riscoscan levert een combinatie van kenmerken en factoren op, die aangeeft dat een grotere kans op regelovertreding kan bestaan ten aanzien van cliënten met een WW-uitkering die al dan niet in Nederland verblijven en daarmee beschikbaar zijn voor de Nederlandse arbeidsmarkt. Zodra een cliënt buiten Nederland woont of verblijft anders dan wegens vakantie, bestaat er geen recht meer op een WW-uitkering. Verblijf buiten Nederland moet tijdens de uitkering aan UWV worden doorgegeven zodat UWV kan beoordelen of er nog aan de voorwaarden voor het recht op WW wordt voldaan. De riscoscan heeft als doel om ongeoorloofd verblijf in het buitenland vroegtijdig te detecteren en daarop één of meerdere interventies binnen de klantprocessen van UWV in te richten.

In april 2020 is de verbeterde versie van de riscoscan Verblijf buitenland getest. Signalen uit het nieuwe model zijn vervolgens van april tot en met juli gevalideerd. Gezien de beperkte contactmogelijkheden met cliënten week de gehanteerde methodiek enigszins af van voorgaande modellen.

Eind 2020 is de gegevensbeschermingseffectbeoordeling (GEB) over deze riscoscan geaccordeerd. Binnen het GEB traject zijn alle gebruikte kenmerken getoetst. Daarnaast is er veel aandacht besteed aan het beter uitlegbaar maken van het model op detailniveau. Dit stelt ons in staat om transparant te zijn over de werking van het model en per geval te traceren hoe het model tot een bepaalde uitkomst is gekomen.

De geplande implementatie van dit model in 2020 heeft vertraging opgelopen door de coronacrisis. Over deze vertraging is met het ministerie van SZW gecommuniceerd. UWV is gestart met het uitvoeren van een uitvoeringstoets om de riscoscan in 2021 definitief te implementeren.

Verwijtbare werkloosheid

Deze risicoscan levert een combinatie van kenmerken en factoren op, die aangeeft dat een grotere kans op regelovertreding kan bestaan ten aanzien van de aanvrager die zelf ontslag heeft genomen, zich als werknemer ernstig heeft misdragen of passend werk heeft geweigerd, waardoor geen recht op uitkering bestaat. Deze risicoscan helpt de divisie Uitkeren om effectief in te zetten op het controleren van de ontslagredenen bij werkgevers bij aanvang van de uitkering.

Begin 2020 is het model verder ontwikkeld. De huidige versie is vlak voor het begin van de coronacrisis van start gegaan. Alle betrokken medewerkers van de divisie Uitkeren zijn vanaf eind maart ingezet op andere activiteiten dan de risicoscan (zoals de noodmaatregelen en de toestroom van WW-uitkeringen). Hiermee ligt ook het ontwikkelen van een nieuwe versie van deze risicoscan stil. Eind februari 2021 is het verzoek voor een uitvoeringstoets ontvangen. In deze uitvoeringstoets werkt UWW uit wat de startdatum van implementatie is, welke andere belangrijke mijlpalen er zijn bij de landelijke uitrol en wat de impact is van de implementatie van deze werkwijze op de dienstverlening.

Sollicitatieverplichting

Deze risicoscan brengt in kaart of het gedrag van cliënten met een WW-uitkering die kwantitatief voldoen aan hun sollicitatieverplichtingen deze verplichtingen inhoudelijk kwalitatief (al dan niet bewust) onvoldoende vervullen. De risicoscan helpt het Werkbedrijf om te onderzoeken of het mogelijk is om cliënten gericht te controleren en met deze cliënten het gesprek aan te gaan. Met als doel het gedrag van deze cliënten te sturen conform regulier proces.

Het was de bedoeling om in 2020 over te gaan tot een landelijke implementatie van de risicoscan. Door de coronacrisis is daar een vertraging in opgetreden waardoor de implementatie is uitgesteld. Het streven is om vanaf april 2022 alsnog tot landelijke implementatie over te gaan zodat de risicoscan eind 2022 volledig is geïmplementeerd. De reden dat de implementatie is uitgesteld tot 2022 is dat wordt verwacht dat ook in 2021 nog capaciteit nodig is op de verwachte verhoogde instroom in de WW.

In 2021 wordt wel verder gegaan met de verdere doorontwikkeling van de risicoscan en het verzamelen van meer data over het gebruik en de resultaten van de risicoscan. Voor de doorontwikkeling van de risicoscan vindt nauwe samenwerking plaats tussen de directie Handhaving en het Werkbedrijf.

Na de landelijke uitrol zal de risicoscan structureel onderdeel uit gaan maken van het dienstverleningsconcept van Werkbedrijf. De risicoscan gaat dan verder onder de naam sollicitatie-scan.

4 Noodmaatregelen nav Corona-pandemie

4.1 Tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging voor Werkgelegenheid (NOW)

Met de NOW hebben SZW en UWV een noodmaatregel ingericht, die ertoe moet bijdragen dat werkgevers werknemers zoveel mogelijk in dienst kunnen houden en loon doorbetalen. Bij het opstellen van de regeling zijn de risico's op misbruik en oneigenlijk gebruik (hierna: m&o risico's) geïdentificeerd en zijn daarop voor zover mogelijk beheersmaatregelen genomen. SZW heeft vanuit het doel tot een snelle invoering van de regeling te komen deze risico's geaccepteerd.

Toezicht

In de NOW-regelingen is opgenomen dat UWV verantwoordelijk is voor het toezicht op naleving van de verplichtingen zoals die zijn geformuleerd in de regeling. Dit toezicht is binnen UWV deels belegd bij de directie Handhaving. Daarnaast kunnen ambtenaren van de Inspectie SZW en van de afdeling Uitvoering van Beleid van SZW worden aangewezen als toezichthouder.

Handhaving

UWV heeft geen mogelijkheden tot sanctionering van werkgevers, aangezien de juridische grondslag hiervoor ontbreekt. Er kan door UWV dus geen bestuursrechtelijke boete worden opgelegd. Er is wel de mogelijkheid tot het wijzigen, schorsen, intrekken en terugvorderen van de subsidie. Indien er sprake is van een strafbaar feit kan UWV aangifte doen bij het OM. In opdracht van het OM zouden ISZW en de FIOD een strafrechtelijk opsporingsonderzoek kunnen doen naar werkgevers binnen de NOW. De huidige rol van de directie Handhaving is vooral faciliterend en regievoerend aan het primaire NOW proces en onderzoek van ketenpartners.

Samenwerkingsverband

UWV heeft een samenwerking opgestart met de Inspectie SZW, de FIOD en de Belastingdienst met het doel krachten te bundelen en samen misbruik en oneigenlijk gebruik te bestrijden. Wekelijks vindt er op zowel strategisch als operationeel niveau overleg plaats tussen deze partijen, waar signalen vanuit verschillende partijen worden gewisseld met het doel misbruik op te sporen, maar ook om patronen in beeld te brengen. Ook het OM en UvB zijn regelmatig aanwezig bij deze periodieke overleggen. De regierol van het samenwerkingsverband ligt bij UWV.

Inzet directie Handhaving

Binnen de directie Handhaving is een kernteam opgericht die actief is op 2 domeinen: 1) meldingen en 2) risico-onderzoek & data-analyse. Het kernteam werkt projectmatig en rapporteert periodiek richting een stuurgroep en andere interne en externe stakeholders.

Meldingen

De directie Handhaving verwerkt en coördineert meldingen gerelateerd aan de NOW. Hiervoor is een apart kanaal geopend bij het CMF. Na verrijking door middel van bureau-onderzoek (inclusief eventueel telefonisch contact met de werkgever en melder) wordt binnen het samenwerkingsverband bekeken van welke partij eventueel vervolgactie is gewenst. In 2020 zijn in totaal 1.408 interne en externe meldingen over 1.113 bedrijven ontvangen. Ongeveer 80% van de meldingen is gericht op de risico's van loonsommanipulatie en omzetmanipulatie.

Risico-onderzoek & data-analyse

Data-analyse en risico-onderzoek wordt door de directie Handhaving ingezet als belangrijke beheersmaatregel voor het voorkomen en bestrijden van misbruik en oneigenlijk gebruik. Binnen dit domein onderzoeken we m&o risico's zowel kwalitatief als kwantitatief en adviseren we waar mogelijk mitigerende maatregelen. De belangrijkste m&o risico's binnen de NOW zijn 'omzetmanipulatie', 'loonsommanipulatie' en 'identiteitsfraude'. Onze onderzoeken en analyses richten zich met name op loonsommanipulatie en identiteitsfraude. Zowel de loonsom als de identiteit van de aanvrager zijn voor UWV bij de aanvraag moeilijk te toetsen. Bij aanvang van de NOW-regeling zijn deze risico's en kwetsbaarheden richting SZW gecommuniceerd. Daarnaast worden er op basis van data-analyse ook UWV-intern adviezen gegeven over beheersmaatregelen, bijvoorbeeld om grote terugvorderingen te voorkomen. Tijdens NOW1 is er vanuit de directie Handhaving een signaal afgegeven over NOW werkgevers met dusdanige dalende loonsommen dat deze zouden leiden tot forse terugvorderingen. Circa 13.000 werkgevers zijn hier vervolgens door UWV op geattendeerd.

Belangrijkste resultaten 2020

1. Tijdens NOW1 is vanuit de directie Handhaving een signaal afgegeven over NOW werkgevers met dusdanige dalende loonsommen dat deze zouden leiden tot forse terugvorderingen. Circa 13.000 werkgevers zijn hier vervolgens door UWV op geattendeerd.
2. 11 betalingen zijn na een melding geschorst/afgewezen.
3. Bij 90 werkgevers is verdere uitbetaling van het NOW 2 voorschot stopgezet omdat men geen of niet tijdig loonaangiften deed.
4. Vanaf de start van de NOW onderzoekt de directie Handhaving vermoedens van misbruik binnen de NOW. Sinds de NOW 3 vindt (uitgebreider) onderzoek plaats, ook in de aanvraagfase. Dit geeft meer mogelijkheden om te beargumenteren waarom een subsidievoorschot wel of niet moet worden afgewezen of geschorst.

4.2 Tijdelijke Overbruggingsregeling voor Flexibele Arbeidskrachten (TOFA)

UWV is belast met de uitvoering van TOFA regeling (Tijdelijke Overbruggingsregeling voor Flexibele Arbeidskrachten). De directie Handhaving is bij de totstandkoming betrokken geweest om risico's op misbruik en oneigenlijk gebruik in kaart te brengen en waar mogelijk beheersmaatregelen te nemen. Deze risico's zijn aan SZW gecommuniceerd. De regeling kent rigide voorwaarden en geen inlichtingenplicht. Indien de aanvraag volledig is en de gegevens die in Polisadministratie staan volgens de voorwaarden in de regeling recht geven op de tegemoetkoming, volgt zonder bijzondere omstandigheden een toekenning door UWV. UWV handhaaft op eventueel misbruik van de regeling door onderzoek te doen naar de rechtmatigheid van de aanvragen die uitvallen volgens de procedure van de divisie Uitkeren. Handhaving helpt Uitkeren door vanuit data-analyse te adviseren over het toekennen van de aanvraag en het onderzoeken van twijfelgevallen op basis waarvan wij advies geven over toekennen of afwijzen van de tegemoetkoming. De data-analyse was gericht op aanvragen waarbij de aanvrager gebruik maakt van een bankrekening dat door twee of meer andere personen is gebruikt is voor een TOFA aanvraag. Uiteindelijk zijn geen aanvragen uitgevallen in verband met gebruik van één bankrekening door meer dan 2 personen.

Er zijn in totaal vier meldingen ontvangen, waarvan de zaken beoordeeld en met onderbouwing teruggekoppeld zijn naar Uitkeren. Gelet op het marginale aantal meldingen, is het TOFA loket ondergebracht bij de NOW.

CONCEPT

5 Samenwerking met andere partijen

Eén van de speerpunten van de handhavingskoers van het ministerie van SZW is het versterken en verbinden van de handhavingsketen, om te komen tot een integrale aanpak van georganiseerde criminaliteit en voorkoming en terugdringing van belasting- en premiefraude, toeslagenfraude, uitkeringsfraude, overtredingen van arbeidswetgeving en daarmee samenhangende misstanden. UWV ziet het samenwerken en de deelname aan diverse samenwerkingsverbanden als een randvoorwaarde om binnen de keten deze misstanden op een duurzame wijze te kunnen bestrijden. In dit hoofdstuk worden de samenwerkingsverbanden in de handhavingsketen beschreven en wordt op een aantal projecten nader ingegaan.

UWV is deelnemer van de Landelijke Stuurgroep Interventieteams (LSI), het Landelijk Informatie en Expertise Centrum (LIEC) en de Regionale Informatie en Expertise Centra (RIEC). Deze samenwerkingsverbanden hebben als doel ondersteuning te bieden aan hun convenantpartners bij de aanpak van georganiseerde criminaliteit. Daarnaast neemt UWV ook deel aan lokale interventie-activiteiten in diverse gemeenten.

Voor alle projecten en activiteiten geldt dat de coronacrisis effect heeft op de externe samenwerkingsverbanden waaraan de directie Handhaving namens UWV deelneemt. Verschillende reguliere landelijke en regionale bijeenkomsten, projecten en activiteiten, en diverse gezamenlijke handhavingsacties in de regio's, zijn niet doorgegaan dan wel in beperkte of andere werkvorm. Samen met de partners is het afgelopen jaar gezocht naar alternatieve vormen om voortgang te kunnen blijven boeken op de diverse handhavingsthema's, zowel in LSI als RIEC verband. Ook bij de lokale samenwerkingen is samen met de betreffende partner gekeken wat binnen de maatregelen, in relatie tot het aan te pakken vraagstuk en de wensen van de lokale politiek, mogelijk was.

Binnen alle samenwerkingsverbanden speelt meer en meer de problematiek rondom het onderling delen van gegevens. Het proportioneel samenbrengen van informatie vanuit verschillende overheden in de handhavingsketen, óók vanuit UWV, is randvoorwaardelijk om een integraal beeld te krijgen van de omvang van misbruik en oneigenlijk gebruik. Dit is noodzakelijk bij het gezamenlijk kunnen bepalen van een adequate en multidisciplinaire aanpak in de bestrijding ervan. Niet alleen de wet- en regelgeving, maar ook politieke aandacht heeft effect op de bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik als wettelijke opgave. Dit heeft effect op het efficiënt en effectief opereren van de samenwerkingsverbanden. De huidige mogelijkheden voor UWV bemoeilijken een volwaardig partnerschap, een gelijkwaardige positie en inbreng, en beperken het nemen van initiatieven op het aangaan van nieuwe samenwerkingen.

5.1 Regionaal Informatie- en Expertise Centrum (RIEC)

Nederland is onderverdeeld in 10 RIEC's. Elke RIEC kent een eigen organisatiestructuur en een eigen werkwijze. Vanuit UWV is de deelname aan dit samenwerkingsverband in de regio's daarom verschillend. Deze samenwerkingsverbanden hebben als doel ondersteuning te bieden aan hun convenantpartners bij de aanpak van georganiseerde criminaliteit. In deze samenwerkingsverbanden werken gemeenten, provincies, Openbaar Ministerie, Nationale Politie, Belastingdienst, Belastingdienst/Toeslagen, Douane, Fiscale inlichtingen en opsporingsdienst (FIOD), Inspectie SZW, Koninklijke Marechaussee, Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) en UWV samen.

Bij de RIEC's waarin UWV minder actief kan deelnemen omdat deze qua organisatiestructuur en werkwijze anders zijn ingericht, zijn er vanuit zowel UWV als RIEC het afgelopen jaar initiatieven ondernomen om eventuele intensivering van de samenwerking te verkennen. Voornamelijk zijn hieruit vooral gezamenlijke initiatieven op ad hoc basis en op casusniveau voortgekomen, zoals een verkenning op de aanpak van overlast door een groep uitkeringsgerechtigden in een bepaalde gemeente.

Bij de RIEC's waar UWV actief aan deelneemt zijn er besprekingen op casusniveau geweest waarbij is gesproken over trends en ontwikkelingen in de signalering en aanpak van ondermijning, zoals criminele moterbendes, dekmantelbedrijven, autohandel geconcentreerd in één gebied. Ook wordt onderzoek gedaan naar misbruik van financiële overheidssteun in verband met de coronacrisis. Daarnaast zijn er gesprekken gevoerd met het team mensenhandel van de politie in Oost Nederland. Een horeca-controle waaraan UWV zelf niet heeft deelgenomen heeft geleid tot een onderzoek waarbij UWV wel betrokken wordt.

In 2020 hebben vanwege corona slechts enkele controles plaatsgevonden, zoals een paar wijk- en gebiedscontroles (onder andere Rotterdam-Spaanse Polder). Daarnaast heeft UWV deelgenomen aan de ThemawEEK Ondermijning. Doel van dit evenement was met de deelnemers (gemeente Amsterdam, politie eenheid Amsterdam en het RIEC Amsterdam-Amstelland) ondermijning meer onder de aandacht te brengen. UWV heeft hierbij deelgenomen aan een verkeerscontrole onder taxichauffeurs. Tijdens deze controle werd duidelijk dat 90% van de taxichauffeurs gebruik maakte van de TOZO regeling. Er werden geen taxichauffeurs met een uitkering van UWV aangetroffen.

5.2 Landelijke Stuurgroep Interventieteams (LSI)

Bij de interventieactiviteiten van de Landelijke Stuurgroep Interventieteams (LSI) wordt samen met Inspectie SZW, de Belastingdienst, SVB, gemeenten, de Immigratie- en naturalisatiedienst, het Openbaar Ministerie en de politie in interventieteams geopereerd. Deze bestuursorganen werken in interventieteams samen in het toezicht op misbruik en oneigenlijk gebruik in de sociale zekerheid, het ontduiken van belastingen en het tegengaan van overtredingen van de arbeidswetgeving. De samenwerking houdt in dat gezamenlijk in een branche of stedelijk gebied controles worden uitgevoerd. De afspraken over de samenwerking zijn in een convenant vastgelegd.

Na half maart zijn fysieke controles binnen LSI-projecten in verband met de coronamaatregelen opgeschort. De betrokken themaonderzoekers hebben in deze periode voor verschillende LSI-projecten signalen verrijkt en 'verwonderadressen' geselecteerd voor toekomstige huisbezoeken. Ook is binnen de projecten kennis en kunde over het verrijken van signalen met elkaar gedeeld. De meeste LSI-projecten zijn verlengd. Begin juli zijn fysieke controles binnen één van de LSI-projecten uitgevoerd. Daarbij zijn diverse chalets op een vakantiepark gecontroleerd op met name permanente bewoning en illegale bebouwing. In de maanden erna zijn er vanwege de coronamaatregelen geen nieuwe controles meer gedaan.

In het Meerjarenplan LSI 2020-2023 dat in 2019 is opgesteld zijn 4 thema's benoemd: Schijnzelfstandigheid, Malafide facilitators, Horeca vastvrij en Wijkgerichte aanpak. Aan het LSI-project Schijnzelfstandigheid neemt UWV niet actief deel. Wel worden de voortgang en ontwikkelingen gevolgd. Het thema Malafide facilitators wordt door UWV getrokken. In 2020 zijn hiervoor de eerste activiteiten verricht.

LSI-project Malafide facilitators

Eén van de thema's uit het Meerjarenplan LSI is malafide facilitators. Hierbij gaat het om georganiseerde uitkerings- of voorzieningenfraude, via professionals die goedkope arbeid faciliteren en vaak buiten beeld blijven (zoals boekhouders of administratiebureaus, multidisciplinaire 'regelaars', financieel adviseurs, 'bedrijvendokters' en notarissen). Omdat niet direct een onderscheid mogelijk is tussen bonafide en malafide facilitators zal de eerste focus liggen op het in kaart brengen van de facilitators die bij de LSI-convenantpartners bekend zijn. Hierna wordt onderzocht in hoeverre er sprake is van malafide werkzaamheden en welke aanpak geschikt is. In 2020 hebben er diverse overleggen plaatsgevonden om zicht te krijgen op en op welke wijze de data van de verschillende partijen op elkaar aan kunnen sluiten. Als projectleider werkt UWV momenteel aan een plan van aanpak en een Gegevensbeschermingseffectbeoordeling (GEB) om daarmee de privacyrisico's van gegevensverwerking in kaart te brengen. Pas als de GEB akkoord is, kan het projectplan ter goedkeuring aan de LSI-stuurgroep worden aangeboden.

LSI-project Horeca vastvrij

In 2020 is er gesproken over de toegevoegde waarde en het actuele belang van een dergelijk project, gezien de impact die de coronacrisis voor de horeca heeft. Het voornemen is een verkenning te starten in 2 gemeenten: Amsterdam en Dordrecht. De centrale vraag is welke risico's, nalevingstekorten of fenomenen men ziet in de betreffende gemeente en op welke wijze men de LSI hierop zou willen inzetten.

LSI-project Wijkgerichte aanpak (WGA), Adresfraude, Recreatieterreinen

Wijkgerichte aanpakken zijn gericht op het tegengaan van fiscale, sociale en arbeidsmarkt gerelateerde fraude en daarmee samenhangende misstanden, zoals illegale bewoning. Achterliggend doel is de verbetering van de leefbaarheid in wijken. UWV is bijvoorbeeld betrokken bij WGA-projecten in Hoom, Utrecht-Overvecht en Gouda.

In de aanpak Adresfraude worden door de partners op basis van bij hen beschikbare informatie adressen bezocht om de feitelijke situatie te onderzoeken. Momenteel lopen deze projecten in o.a. Veenendaal en Zwolle. Gezien de huidige situatie worden afhankelijk van de geconstateerde situatie controles gedaan op een andere, digitale, wijze.

Op recreatieterreinen komen steeds meer ongewenste situaties en regelovertredingen voor. Bij geen of een onjuiste verblijfsregistratie ontstaat een onduidelijk beeld over de woonsituatie van hen die op een recreatieterrein verblijven. Ook bij deze projecten is UWV betrokken.

LSI-project WW-Fraude door arbeidsmigranten en malafide tussenpersonen

In 2019 is UWV in LSI-verband gestart met het geven van een invulling aan een LSI-project ten behoeve van de aanpak van WW-fraude door arbeidsmigranten en malafide tussenpersonen. Doelstellingen van dit project zijn onder meer verbetering van de structurele samenwerking met ketenpartners, verbetering van de eigen processen, optreden tegen malafide tussenpersonen, optreden tegen WW-fraude door arbeidsmigranten, het versterken van lopende onderzoeken door UWV of andere organisaties, correcties aanbrengen in verband met overtreding van sociale en fiscale wetgeving en het signaleren van mogelijke regelovertreding bij andere partners zoals de SVB. Door de coronacrisis is dit project niet in 2020 afgerond. De verwachting is dat dit project in 2021 wel wordt afgerond.

Het ingerichte meldingenoverleg dat is opgericht blijft bestaan en zal in 2021 geformaliseerd worden. Betrokken partijen in het meldingenoverleg zijn het Functioneel Parket, Inspectie SZW, Belastingdienst en UWV en hebben de toegevoegde waarde uitgesproken. De Belastingdienst heeft zich op dit moment, vanwege de kinderopvangtoeslagaffaire tijdelijk teruggetrokken uit het meldingenoverleg.

LSI-project Schoonmaak

Het LSI-project Schoonmaak is afgerond. Het UWV heeft 59 signalen onderzocht waarbij in 14 gevallen sprake was van regelovertreding. Daarnaast zijn er nog 10 extra signalen uit een strafrechtelijk onderzoek van Opsporing/ISZW die UWV nog verder moet onderzoeken. De samenwerking met ISZW en de Belastingdienst is vanaf juni 2020 buiten LSI voortgezet op basis van een samenwerkingsconvenant voor de aanpak van misstanden binnen de schoonmaakbranche. In oktober 2020 zijn de specifieke werkafspraken en afspraken omtrent gegevensuitwisseling geformaliseerd. Er hebben overleggen plaatsgevonden over de verdere aanpak, nieuwe zaken zijn opgepakt, waaronder een casus met grootschalig zwartwerken.

5.3 Overige activiteiten met samenwerkingspartners

Naast de genoemde activiteiten binnen de formele samenwerkingsverbanden heeft UWV in 2020 activiteiten verricht in de Inspectieondersteuning & Informatiehuishouding (I&I, voorheen AMU), de Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA) en het Informatie Knooppunt Zorgfraude (IKZ). Ook op deze samenwerkingsactiviteiten heeft de coronacrisis impact gehad. Daarnaast blijkt het in de praktijk lastig om nieuwe samenwerkingsinitiatieven te starten, hetgeen vooral is ingegeven door de ervaren belemmeringen inzake gegevensuitwisseling. Voor UWV bestaat er regelmatig geen grondslag om gegevens te kunnen delen met alle samenwerkende partijen.

5.3.1 Inspectieondersteuning & Informatiehuishouding (I&I, voorheen AMU)

Het project Inspectieondersteuning & Informatiehuishouding (I&I) is de opvolger van het programma Aanpak van malafide uitzendbureaus (AMU) en heeft tot doel malafide uitzendondernemingen aan te pakken om (internationale) oneerlijke concurrentie in de uitzendsector en verdringing op de reguliere arbeidsmarkt van reguliere arbeidskrachten te bestrijden. In I&I wordt door UWV samengewerkt met Inspectie SZW / opsporing en de Belastingdienst. Er worden controles uitgevoerd bij Uitzendbureaus. In 2020 zijn er binnen de mogelijkheden van de coronamaatregelen controles uitgevoerd. Op dit moment wordt gekeken naar mogelijke toetreding van de SVB tot dit convenant. Het streven is om deze toetreding in 2021 te realiseren.

5.3.2 Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA)

UWV doet mee aan de Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA) van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Aanleiding is de WW-fraude. LAA onderzoekt zogenaamde verwonderadressen op onregelmatigheden en regelovertreding. Verwonderadressen zijn adressen waar medewerkers van UWV vraagtekens bij zetten. UWV en LAA werken samen aan de ontwikkeling van risicosignalen voor gemeenten. Het signaal dat ontwikkeld is voor de proeven is "Langdurig RNI" en betreft WW-cliënten die na 4 maanden WW-uitkering nog steeds zijn ingeschreven als niet ingezetene.

Deze samenwerking is primair gericht op de verbetering van de kwaliteit van de BRP. Gemeenten doen op basis van het UWV-signaal huisbezoeken. In 2019 is een eerste proef gedraaid met drie gemeenten. Deze proef werd door LAA en de betrokken gemeenten gezien als succes: op veel geleverde adressen werden onjuistheden aangetroffen. Bij signalen waarbij een cliënt niet op het adres wordt aangetroffen, doen de LAA-gemeenten bij UWV melding van een vermoeden verblijf buitenland. Deze meldingen worden door de directie Handhaving opgepakt.

In mei 2020 is daarop de tweede proef met twaalf gemeenten gestart. De coronacrisis had een impact op de pakkans: gemeenten gingen later op pad en/of gingen niet naar binnen, waardoor er minder onregelmatigheden werden geconstateerd. De bevindingen die zijn ontvangen bevinden zich in de onderzoeks- of beslissingsfase. Ook zijn er signalen afgeboekt als zijnde niet onderzoekswaardig en is er bij enkele signalen geen regelovertreding geconstateerd. Begin 2021 worden de resultaten van deze tweede proef verwacht.

In november 2020 heeft de kick-off voor een derde proef plaatsgevonden. Deze proef liep tot eind januari 2021. De volgende stap is een opschaling van de proef. Dit is de laatste fase voor een landelijke implementatie, waarbij het signaal aan alle LAA-aangesloten gemeenten (262) ter beschikking wordt gesteld. Dit staat gepland voor eind 2021.

5.3.3 Informatie Knooppunt Zorgfraude (IKZ)

Recent is er een onderzoeksrapport verschenen "Verwevenheid zorg & Criminaliteit" van het Informatie Knooppunt Zorgfraude (IKZ); een onderzoek dat gericht is op de aanpak van zorgfraude. Via het RIEC Oost is UWV, als RIEC-partner, bij het onderzoek betrokken geweest. Contacten tussen UWV en het IKZ verlopen indirect via de Taskforce Gezondheidsfraude (samenwerking tussen directie Handhaving en divisie Sociaal Medische Zaken). UWV neemt namelijk niet deel aan het IKZ-samenwerkingsverband. De wens om deel te nemen is er echter wel en mogelijkheden om aan te kunnen sluiten worden verkend.

5.3.4 Sociale Verzekeringsbank

Als UWV constateert dat een uitkeringsgerechtigde niet in Nederland verbleef in tegenstelling tot hun eigen opgave in de basisregistratie personen heeft dit ook invloed op het recht op volksverzekeringen, zoals de Algemene ouderdomswet (AOW), de Algemene kinderbijslagwet (Akw) en de Algemene nabestaandenwet (Anw). In 2020 zijn daarom de resultaten uit de validatiefase van de risicoscan Verblijf buiten Nederland met de SVB gedeeld. De SVB heeft hier vervolgens zelfstandig een beoordeling op gedaan met betrekking tot het recht op volksverzekeringen. UWV en SVB gaan hiervoor een structurele gegevensuitwisseling inrichten.

6 Internationaal

Bepaalde vormen van misbruik en oneigenlijk gebruik kennen een grensoverschrijdende component. De controlemogelijkheden voor Nederlandse uitvoeringsorganisaties zijn in het buitenland beperkter dan in de nationale situatie, omdat de bestuurlijke bevoegdheden van het toezichthouderschap alleen gelden in nationaal verband. Daarnaast geldt dat gegevensuitwisseling met het buitenland per definitie ingewikkelder is. De mogelijkheden verschillen per land en kunnen afhangen van bijvoorbeeld privacywetgeving, lokale infrastructuur en organisatie van de sociale zekerheid. Ondanks de beperkte mogelijkheden tot controle handhaaft UWV (binnen de mogelijkheden) ook over de landsgrenzen heen. Het Interventieteam Buitenland (ITB) voert controles uit bij uitkeringsgerechtigden die woonachtig zijn in het buitenland. Naast het controleren op de rechtmatigheid staat bij deze controles ook het verhogen van controlebeleving centraal. Het Internationaal Bureau Fraude-informatie (IBF) coördineert op verzoek van gemeenten, UWV en sociale zekerheidsinstellingen in het buitenland bestuursrechtelijk onderzoek naar vermogen, inkomen of verblijf in het buitenland. Het ITB en het IBF dragen gezamenlijk bij aan de bestrijding van grensoverschrijdende fraude en regelovertreding.

In 2021 is een begin gemaakt met het uitwisselen van gegevens tussen de Rijksdienst voor Arbeid (RVA) België en het UWV. De rechtmatigheid voor het uitwisselen van de gegevens ligt in een bilaterale samenwerkingsovereenkomst tussen Nederland en België. Doel hiervan is het voorkomen en bestrijden van misbruik met WW-uitkeringen door grenslanders.

6.1 Onderzoek door het Interventieteam Buitenland (ITB)

In het 4^e kwartaal van 2019 is de planning voor het ITB voor 2020 opgesteld. Er was toen nog geen enkel vermoeden van de pandemie en de gevolgen daarvan voor de werkzaamheden van het ITB. In 2020 zou het ITB cliënten bezoeken in Spanje, ABC-eilanden, Duitsland, Zweden, Noorwegen, Bulgarije, Indonesië, Suriname, Tunesië en Turkije. De samenwerking met het Controle Team Buitenland van de Sociale Verzekeringsbank zou in 2020 verder geïntensiveerd worden. Onder meer door het in gecombineerde teams bezoeken van cliënten in Zweden en Tunesië.

In het eerste kwartaal van 2020 (tot de uitbraak van de coronacrisis) bezocht het ITB cliënten in Duitsland en Spanje. Om kennis uit te wisselen werden cliënten in Spanje bezocht in gecombineerde teams van medewerkers van de Attaché voor Sociale Zaken en inspecteurs van het ITB. Om nog meer kennis over te dragen over wetten die het UWV uitvoert ontwikkelde het ITB in 2020 een e-learning voor de attachés en haar medewerkers. Zodra de reisbeperkingen in Spanje zijn opgeheven, wordt de samenwerking verder geïntensiveerd met als doel dat de medewerkers van de attaché in Spanje zelfstandig cliënten kunnen bezoeken. Eenzelfde soort samenwerking wordt ook voor Turkije voorbereid.

Als gevolg van de coronacrisis en de reisbeperkingen bezoeken de inspecteurs van het ITB vanaf maart 2020 geen cliënten meer. Er is gezocht naar alternatieven om de werkzaamheden uit te kunnen blijven voeren. In pilotvorm wordt nu via telefoon of beeldbellen contact opgenomen met de cliënt. Videobellen is mogelijk een alternatief voor het interviewen van cliënten bij een individuele fraudemelding. Het gebruik maken van videobellen is wel arbeidsintensiever en bewerklijker dan vooraf werd aangenomen. Medio 2021 worden beide middelen geëvalueerd.

In 2020 heeft het ITB 386 cliënten gesproken die op basis van zelfgegenereerde meldingen vanuit de risicoscan regelovertreding AW-cliënten in het buitenland'. Daarnaast heeft het ITB 39 individuele fraudemeldingen onderzocht waarbij op enige wijze contact geweest is met de cliënt.

Verschillende in het buitenland verblijvende cliënten hebben aan de inspecteurs van het ITB aangegeven dat de postverzending sinds de coronacrisis onbetrouwbaarder is geworden. Dit komt in verschillende landen voor. We onderzoeken de mogelijkheden om meer gebruik te maken van een veilige vorm van digitale postverzending.

Voor wat betreft het afleggen van huisbezoeken geldt dat dit door Corona in alle landen onmogelijk was en daarnaast staan sommige landen dit niet langer toe. Deze punten belemmeren het controleren van de rechtmatigheid van uitkeringen. Sinds 2019 wordt hierover met een aantal landen gesproken. Deze gesprekken liepen in 2020 door, maar hebben nog niet tot resultaten geleid. De Coronacrisis heeft hier een rol in gespeeld. In 2021 worden deze gesprekken voortgezet. Bij deze gesprekken zijn naast UWV het ministerie van SZW en de SVB betrokken. Een positieve ontwikkeling is dat momenteel met een aantal landen wordt gekeken naar alternatieven voor huisbezoeken.

6.2 Onderzoek door het Internationaal Bureau Fraude-informatie

Een onderzoek door het IBF start altijd met een verzoek tot onderzoek van een opdrachtgever. IBF voert opdrachten uit voor UWV, gemeenten, SVB en sociale zekerheidsinstellingen in het buitenland. De opdrachtgevers moeten bij het verzoek tot een onderzoek rekening houden met proportionaliteit en subsidiariteit. Een onderzoek wordt afgesloten met een rapport en dat wordt met de bewijsstukken en een vertaling opgeleverd aan de opdrachtgever. Zodra de opdrachtgever het onderzoeksresultaat heeft ontvangen, kan er bij het IBF om advies worden gevraagd over de vervolgstappen.

Sinds 2018 werkt UWV met het ministerie SZW, VNG, SVB en gemeenten samen in de landelijke werkgroep Onderzoek Vermogen Buitenland (OVV). Dit samenwerkingsverband wil de onderzoeken naar vermogen in het buitenland verbeteren, met name voor de gemeenten. Voor gemeenten zet het IBF onderzoeken uit naar inkomen, vermogen en verblijf in het buitenland. Een belangrijk streven van de OVV is de voorkant van het proces bij gemeenten zo in te richten dat onderzoeken naar vermogen bij aanvang van de bijstandsuitkering plaatsvinden.

In 2020 zijn, samen met de SVB en VNG webinars gegeven over de vermogensonderzoeken in het buitenland. Meerdere gemeenten hebben de wens om op projectmatige wijze hun totale bijstandspopulatie te onderzoeken. In 2020 zijn we met deze aanpak gestart en hebben we dit voor 16 gemeenten uitgevoerd. In 2021 wordt deze aanpak verder uitgerold.

Samen met de SVB hebben we de resultaten uit het Onderzoeksrapport Organisatie van vermogensonderzoek in het buitenland bij UWV en SVB van de Auditdienst Rijk van 6 februari 2020 ter hand genomen in een zogenaamde verwachtingensessie.

In 2020 heeft IBF 1.733 verzoeken ontvangen. Dat zijn er 449 minder dan in 2019. De oorzaak is gelegen in de coronacrisis. Er komen hierdoor minder verzoeken van gemeenten binnen bij het IBF. Daarnaast stagneert de informatie uitwisseling met de organisaties in het buitenland waar het IBF mee samenwerkt, omdat partners in het buitenland ook thuiswerken en faxen/brieven daardoor onbeantwoord blijven.

Tabel 11 Aantal ontvangen verzoeken door het IBF per land

	2020	2019	2018
Nederland	1.452	1.608	1.274
België	256	425	577
Duitsland	2	87	98
Engeland	2	1	4
Overig	21	61	46
Totaal	1.733	2.182	1.999

Begrippenlijst

Aanpakwaardig	Het toetsen van een melding op criteria die randvoorwaardelijk zijn voor verdere behandeling, waarbij een match met BSN en uitkering is gevonden in de UWV systemen in de periode waarop de melding betrekking heeft.
Beslissing	Een beslissing wordt genomen op een uitgevoerd onderzoek nav een melding waarbij is onderzocht of er een overtreding van de inlichtingenplicht is begaan door de cliënt of niet. Afhankelijk van het type overtreding, wordt een boete, een maatregel of een waarschuwing opgelegd.
Boete	Bedrag dat de cliënt moet betalen aan UWV, omdat is aangetoond dat een verplichting niet of niet behoorlijk is nagekomen.
Bureau-onderzoek	Onderzoek door een medewerker van Handhaving vanuit het UWV kantoor. Hieronder valt bijvoorbeeld onderzoek in de beschikbare systemen van UWV, of internetonderzoek in openbare bronnen.
CMF	Centraal Meldpunt Fraude (CMF), onderdeel van de directie Handhaving van UWV.
Externe melding	Een externe melding is een melding die gedaan wordt door iemand van buiten UWV bij een vermoeden van regelovertreding over iemand die mogelijk een UWV-uitkering ontvangt.
Fenomeen	Clustering van een bepaald type fraude of regelovertreding met een zekere omvang die samenhang kent op het gebied van bijvoorbeeld modus operandi, wetsdomein en/of uitvoeringsdomein van UWV.
Huisbezoek	Een aangekondigd, of onaangekondigd bezoek van een toezichthouder van UWV op het woonadres van de cliënt. Er gelden specifieke voorwaarden voordat een huisbezoek kan worden ingezet.
IBF	Internationaal Bureau Fraude-informatie coördineert op verzoek van gemeenten, UWV en sociale zekerheidsinstellingen in het buitenland bestuursrechtelijk onderzoek naar vermogen, inkomen of verblijf in het buitenland. Het IBF is onderdeel van UWV.
Inlichtingenplicht	Een cliënt moet uit eigen beweging aan UWV de juiste informatie doorgeven over zichzelf en zijn situatie. Deze informatie gebruikt UWV voor het bepalen van recht, hoogte en duur van de uitkering van de cliënt. Als de cliënt de informatie niet, niet juist of niet volledig doorgeeft is er sprake van een overtreding van de inlichtingenplicht.
Interne melding	Een interne melding is een melding die gedaan wordt door een medewerker van UWV bij een vermoeden van regelovertreding van een UWV cliënt.
ITB	Interventieteam Buitenland (ITB) voert controles uit bij uitkeringsgerechtigden die woonachtig zijn in het buitenland. Het ITB is onderdeel van UWV.
Ketenpartner	Organisatie waar UWV nauw mee samenwerkt en waarbij vaak sprake is van gegevensuitwisseling. Voorbeelden van ketenpartners zijn de Inspectie SZW, de Belastingdienst, SVB en gemeenten.
Onderzoekswaardig	Zodra een melding aanpakwaardig is bevonden wordt de melding verder onderzocht op mogelijke regelovertreding.
Polisadministratie	Register waarin gegevens over inkomstenverhoudingen (arbeid of uitkering) worden opgeslagen, bijvoorbeeld gegevens over loon, bijstand of pensioen. Ook aanvullende gegevens die betrekking hebben op inkomsten worden opgenomen in het register, in geval van een arbeidsverhouding bijvoorbeeld het aantal contracturen, eventuele waarde privégebruik auto en vergoeding reiskosten. Het register wordt beheerd door UWV. De opgenomen gegevens worden gebruikt door verschillende partijen waaronder UWV zelf, de Belastingdienst, gemeenten en pensioenfondsen.
Preventief handhaven	Maatregelen die er op gericht zijn om de kans op regelovertreding te verkleinen.
Repressief handhaven	Boete of waarschuwing nadat is aangetoond dat de cliënt een regel heeft overtreden.

Risicoscan	Op basis van onderzoek uit o.a. data-analyse ontstaat een model met kenmerken die samenhangen met een groter risico op regelovertreding.
Terugvordering	Bedrag dat de cliënt ten onrechte aan uitkering heeft ontvangen en dat terugbetaald moet worden.
Themaonderzoek	Themaonderzoeken zijn gerichte onderzoeken en controles naar georganiseerd en grootschalig misbruik van uitkeringen of subsidies. Themaonderzoeken zijn ook risico-assessments of pilots bijvoorbeeld in de vorm van dossierstudies, verkenningen in het veld of andere vormen van kwalitatief of kwantitatief onderzoek, die licht moeten werpen op de omvang, aard en samenstelling van specifieke fraudefenomenen of thema's.
Veldonderzoek	Onderzoek door een toezichthouder van Handhaving waarbij hij in gesprek gaat met de betrokken cliënt, mogelijke getuigen en andere betrokkenen. Ook kunnen waarnemingen ter plekke worden gedaan die relevant zijn voor het onderzoek.
Verzwijgen overige inkomsten	Onder verzwijgen overige inkomsten vallen inkomsten anders dan inkomsten uit arbeid. Denk hierbij aan kamerverhuur of inkomsten uit criminele activiteiten
Verzwijgen wit werken	Onder verzwijgen wit werken vallen zaken waarvan de inkomsten wel bekend zijn (bij bijv. SUWI-partners) maar die niet of te laat aan UWW zijn doorgegeven. Deze inkomsten staan niet in de systemen geregistreerd. Voorbeelden hiervan zijn werkzaamheden als zelfstandige of overige niet- verzekeringsplichtige werkzaamheden.
Waarschuwing	Een schriftelijke reprimande zonder financiële consequenties nadat regelovertreding heeft plaatsgevonden.
Witte fraude	Regelovertreding die is te achterhalen is door gegevensvergelijking, gegevensuitwisseling en of bestandsvergelijking. Het gaat daarbij om zaken waar wel loonbelasting is betaald, maar de inkomsten niet, gedeeltelijk of onjuist aan UWW zijn doorgegeven
Zaak	Aanpakwaardige melding.
Zwarte fraude	Regelovertreding die niet te achterhalen is vanuit gegevensvergelijking, gegevensuitwisseling en of bestandsvergelijking. Bijvoorbeeld zwart werken naast een uitkering.

